

**İLKÖĞRETİMDE GÖREV YAPAN SOSYAL BİLGİLER
ÖĞRETMENLERİNİN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE
KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR
(DENİZLİ - ERZURUM ÖRNEĞİ)**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
İlköğretim Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı**

İbrahim AKŞİT

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Feyyaz KARACA

**Ocak 2011
DENİZLİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı öğrencisi İbrahim AKŞİT tarafından Yrd. Doç. Dr. Feyyaz KARACA yönetiminde hazırlanan “İlköğretimde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar (Denizli - Erzurum Örneği)” başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 25/01/2010 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ali Rıza ERDEM

Jüri Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Feyyaz KARACA (Danışman)

Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Kemal DAŞCIOĞU

Jüri Üyesi

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 09/01/2011 tarih ve ...07/02.. sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Bilal SÖĞÜT

Müdür

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum "İlköğretimde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar (Denizli- Erzurum Örneği)" adlı çalışmanın hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulguların analizinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet edildiğini; bu çalışmaların doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

İmza

Öğrenci Adı Soyadı: İbrahim AKŞİT

TEŞEKKÜR

Bu çalışmada benim dışında birçok kişinin emeği geçmiőtir. Yüksek lisans öğrenimim sırasında, kendilerinden ders aldığım bütün hocalarıma; yüksek lisans tezimin hazırlanmasında, akademik danıőmanlıęından ve her türlü desteğinden dolayı danıőmanım Yrd. Doç. Dr. Feyyaz Karaca'ya, lme aracımı cevaplayan sosyal bilgiler öğretmenlerine ve hiçbir zaman desteğini esirgemeyen aileme çok teşekkür ederim.

ÖZET

İLKÖĞRETİMDE GÖREV YAPAN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR (DENİZLİ - ERZURUM ÖRNEĞİ)

AKŞİT, İbrahim
Yüksek Lisans Tezi, İlköğretim Ana Bilim Dalı
Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Feyyaz KARACA

Ocak 2011, 86 Sayfa

Bu çalışmanın amacı Denizli ve Erzurum il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunları tespit etmektir.

Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Denizli ve Erzurum il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan bütün sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşıldığından dolayı örneklem alınmamıştır. Araştırmada veriler, danışmanın katkısı ve gözetiminde araştırmacı tarafından oluşturulan anket formuyla toplanmıştır.

Araştırmada betimsel istatistik teknikleri kullanılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ölçme aracındaki kişisel bilgilerin frekans ve yüzdelik dağılımları ile karşılaşılan sorunlara verdikleri cevapların da aritmetik ortalamaları bulunmuştur. Betimsel istatistik teknikleriyle elde edilen veriler SSPS 15 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Açık uçlu sorulara verilen cevaplarda genel eğilimler ve benzerliklere göre nitel olarak analiz edilmiştir.

İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde sosyal bilgiler öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar beş grupta incelenmiştir. Sonuçta öğretmenlere göre öğrenciler, dersin öğrenci merkezli işlenmesini olumlu karşılamalarına rağmen derste her şeyi öğretmenden bekledikleri, SBS'yi dikkate almak ders öğretmenini kısmen sınırlandırdığı ve SBS nedeniyle derste üst düzey becerileri öğretilmedikleri saptanmıştır. Öğretmenlerin dersi, öğrenci merkezli yaklaşımlarla işlediğinde müfredatı yetiştiremediği, öğrenci merkezli yaklaşımların ve derste nasıl uygulanacağı hakkında bilgi sahibi olmalarına rağmen öğrenciye rehberlik eden role tam adapte olamadıkları, dersin haftada üç saat olmasının, müfredatı yetiştirmek için yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim, Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Sorunlar

SUMMARY

THE PROBLEMS WHICH SOCIAL STUDIES TEACHERS SERVING IN PRIMARY SCHOOLS FACED, DURING THE SOCIAL STUDIES EDUCATION (THE EXAMPLES OF DENIZLI AND ERZURUM)

AKŞİT, İbrahim

Postgraduate Thesis, Primary School USA
Thesis Advisor: Assist. Prof. Dr. Feyyaz KARACA

January 2011, 86 Pages

The aim of this study is to determine the problems which social studies teachers face while teaching social studies in primary schools located in the cities of Denizli and Erzurum.

Descriptive scanning method was used in this research. The research population consisted of all the social studies teachers teaching in primary schools in the cities of Denizli and Erzurum. No sample was used because all the teachers were reached. The research data were collected using a survey questionnaire which was developed by the researcher with the help of his advisor.

Descriptive statistical techniques were used in the study and socio-demographic information of the teachers based on frequency and percentage distribution were analyzed using the SPSS 15 package program. The means of the answers of the participants were compared. The data collected from the open ended questions were analyzed based on similarities and general tendency regarding the qualitative research method.

The problems faced by the social studies teachers were examined divided into five groups. The results were; according to the teachers, even though the method of teaching was students centered which was perceived to be positive by the teachers students still wanted to be taught everything by the teachers. When teachers taught according to the SBS exam system, they were partially restricted in that they could not teach high level skills. When the student centered method of teaching was implemented, the teachers could not complete the curriculum. Even though they had the necessary skills to teach according to the student centered method, they were not fully adapted in the role of guiding the students. Even though social studies were taught three hours a week they did not have sufficient time to complete the curriculum.

Key Words: Primary Education, Social Studies, Social Studies Teacher, Social Studies Education, Problems

İÇİNDEKİLER

Tez Onay Sayfası	i
Bilimsel Etik Sayfası	ii
Teşekkür	iii
Özet	iv
Abstract	vii
İçindekiler	ix
Tablolar	viii
Kısaltmalar	ix

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	3
1.3. Alt Problemler	4
1.4. Araştırmanın Amacı ve Önemi	4
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Sayıtlar	5
1.7. Tanımlar	5

BÖLÜM II

PROBLEMİN KAVRAMSAL TEMELLERİ

2.1. Sosyal Bilgiler	7
2.1.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı ve Kapsamı	7
2.1.2. 2005 Sosyal Bilgiler Programının Önceki Programlardan Farkı	9
2.1.3. Sosyal Bilgiler Programının Temel Yaklaşımı	11
2.1.4. Sosyal Bilgiler Programının Vizyonu	12
2.1.5. Sosyal Bilgiler Programın Yapısı	12
2.1.5.1. Beceriler	13
2.1.5.2. Kavramlar	13
2.1.5.3. Değerler	16

2.1.6. Sosyal Bilgiler Dersinin İlköğretim Programındaki Yeri	17
2.2. İlgili Araştırmalar	17
2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	18
2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	23

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	26
3.2. Araştırmanın Evreni	26
3.3. Veri Toplama Aracı	30
3.4. Verilerin Analizi	31
3.5. Verilerin Yorumlanması	32

BÖLÜM IV

BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	33
4.1.1. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulgular	33
4.1.2. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulgular	34
4.1.3. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulgular	35
4.1.4. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulgular	36
4.1.5. Müfredattan Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulgular	37
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	38
4.2.1. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi	38
4.2.2. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi	43
4.2.3. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi	48
4.2.4. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi	53
4.2.5. Müfredattan Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi	59

4.3. Açık Uçlu Soruya İlişkin Bulgular	64
4.4. Tartışma	66

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar	68
5.2. Öneriler	72
Kaynakça	74
Ekler	77
Özgeçmiş	86

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. İlköğretim Okulu Haftalık Ders Dağılım Tablosu	17
Tablo 3.1. Deneklerin Yaşa Göre Dağılımı	27
Tablo 3.2. Deneklerin Cinsiyete Göre Dağılımı	27
Tablo 3.3. Deneklerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	27
Tablo 3.4. Deneklerin Lisansüstü Öğrenimlerine Göre Dağılımı	28
Tablo 3.5. Deneklerin Lisans Öğretiminde Mezun Olduğu Branşa Göre Dağılımı	28
Tablo 3.6. Deneklerin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı	29
Tablo 3.7. Deneklerin Katıldıkları Hizmet İçi Eğitime Göre Dağılımı	29
Tablo 3.8. Deneklerin Görev Yaptığı Okulun Sosyo-ekonomik Durumuna Göre Dağılımı	29
Tablo 3.9. Deneklerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kendini Yeterli Bulmalarına Göre Dağılımı	30
Tablo 3.10. Likert Ölçeği Dizi Aralığı Veri Tablosu	32
Tablo 4.1. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulguların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	33
Tablo 4.2. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulguların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	34
Tablo 4.3. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulguların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	35
Tablo 4.4. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulguların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	36
Tablo 4.5. Müfredattan Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulguların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	37
Tablo 4.6. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma).....	39
Tablo 4.7. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yerlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	39
Tablo 4.8. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	39
Tablo 4.9. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Yaşına Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma).....	40
Tablo 4.10. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	40

Tablo 4.11. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Mezun Olduğu Branşa Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	41
Tablo 4.12. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenime Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	41
Tablo 4.13. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	42
Tablo 4.14. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	42
Tablo 4.15. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	43
Tablo 4.16. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma).....	44
Tablo 4.17. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yerlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	44
Tablo 4.18. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	44
Tablo 4.19. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Yaşına Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	45
Tablo 4.20. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	45
Tablo 4.21. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Mezun Olduğu Branşa Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma).....	46
Tablo 4.22. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenimine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	46
Tablo 4.23. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma).....	47
Tablo 4.24. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama Standart Sapma)	47
Tablo 4.25. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	48
Tablo 4.26. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	49

Tablo 4.27. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yerlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma).....	49
Tablo 4.28. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma).....	49
Tablo 4.29. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Yaşına Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma).....	50
Tablo 4.30. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	50
Tablo 4.31. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Mezun Olduğu Branşa Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	51
Tablo 4.32. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenimine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma).....	51
Tablo 4.33. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	52
Tablo 4.34. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma).....	52
Tablo 4.35. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma).....	53
Tablo 4.36. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	54
Tablo 4.37. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yerlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	54
Tablo 4.38. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	55
Tablo 4.39. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Yaşına Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	55
Tablo 4.40. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma).....	56
Tablo 4.41. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Mezun Olduğu Branşa Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	56
Tablo 4.42. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenimine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	57

Tablo 4.43. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	57
Tablo 4.44. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	58
Tablo 4.45. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma).....	58
Tablo 4.46. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	59
Tablo 4.47. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yerlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	59
Tablo 4.48. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	60
Tablo 4.49. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Yaşına Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	60
Tablo 4.50. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	61
Tablo 4.51. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Mezun Olduğu Branşa Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	61
Tablo 4.52. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenimine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	62
Tablo 4.53. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma).....	62
Tablo 4.54. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma).....	63
Tablo 4.55. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)	63

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

Akt.	Aktaran
Çev.	Çeviren
EARGED	Eğitim Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı
Ed.	Editör
Fak.	Fakülte
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
N	Öğretmen Sayısı
NCSS	Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi
SBS	Seviye Belirleme Sınavı
SS	Standart Sapma
Vb.	ve benzeri
Vd.	ve diğerleri
$\bar{x}$	Aritmetik Ortalama
YÖK	Yüksek Öğretim Kurulu

BÖLÜM – I

GİRİŞ

Eğitim bir insanın davranışında kasıtlı olarak istendik davranışlar kazandırma sürecidir (Ertürk 1972: 9). Öğretim programı ise bireyin istenen, hedeflenen davranışı kazandırmak için yapılan etkinliklerin tümüdür. Masa başında hazırlanan programlar, program geliştirme uzmanları açısından uygun olabilir fakat farklı koşullarda uygulanan programın başarılı olması zordur. Bu araştırma, uygulanan programdaki eksiklikleri ve sorunları süreç içerisinde tespit ederek programdaki eksiklerin ve sorunların giderilmesine katkıda bulunmak amacıyla yapılmıştır.

Bu bölümde, çalışmaya genel bir giriş yapılarak, problem durumu ve problem cümlesi belirtilmiş, araştırmanın amacı, önemi, sayıltılar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu:

İnsanlar nüfusları artıkça teşkilatlanarak belli bir yerde, belli bir amaç için devleti oluşturmuşlardır. Zaman içinde devletler, bünyesinde barındırdığı insanları, devleti korumak, geliştirmek ve devamlılığını sağlamak için eğitmek zorunda kalmıştır. Bu verilen eğitimin yapısı devletten devlete değişse de değişmeyen, yetiştirilen insanları o devlet için iyi bir vatandaş olmasını sağlamaktır. İyi vatandaş; haklarını bilen, arayan ve devlete karşı hak ve ödevlerini yerine getiren bireylerdir. Zaman içinde iyi vatandaş yetiştirmek için farklı dersler okutulmuş ama günümüzde devletler bu misyonu sosyal bilgiler dersine yüklemişlerdir.

Ülkemizin kalkınması, içinde bulunduğu çağa ayak uydurması ve küreselleşen dünyada önemli bir yere sahip olabilmesinde eğitim çok önemli bir etmen olarak ortaya çıkmaktadır. Bu da kaliteli bir eğitimle gerçekleşebilir. Eğitimin kaliteli olması demek, nitelikli işgücü ve dinamik bir toplum anlamına gelir. Böyle bir toplum içinde yer alan bireyler de, uygun koşullar sağlandığında ülkenin gelişimine katkıda bulunacaklardır (Taş, 2002). Bu nedendir ki, eğitimde yapı taşı görevini gören okullar, nitelikli insan yetiştirmede ve ülkenin refah düzeyinin artırılmasında hayati bir önem taşımaktadır. Ülkemizin gelişmesi, kalkınması ve hak ettiği yere gelebilmesi için öncelikle eğitim sistemimizdeki yanlışların düzeltilmesi; eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir. Bunun için de sorunların nereden başladığını doğru tespit etmek ile mümkündür.

Ülkeler vatandaşlarını bilinçli, sorumluluk sahibi, topluma, kurallara ve kanunlara saygılı ve etkin insanlar olarak yetiştirmek için büyük çabalar harcamaktadırlar. Her ülkede olduğu gibi ülkemizde de bunları gerçekleştirme işinin en önemli bölümünü ilköğretim okulları üstlenmektedir. Ders açısından ele alındığında ise bireylere bu özellikleri kazandırma işinin büyük bir kısmı ilköğretim I. kademedeki 4. ve 5. II. kademedeki 6. ve 7. sınıflarda okutulan sosyal bilgiler dersleri tarafından gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır (Akar, 2001: 19–42). Sosyal bilgiler, amaçları ve konuları itibarıyla bireylere iyi birer vatandaş olmaları, değişik kültürleri tanımaları, onlara karşı anlayış göstermeleri, düşünme ve bağımsız öğrenme yeteneğini geliştirmeleri, bundan sonuçlar çıkarmaları, kendilerince önemli olan değerleri, gün ve haftaları tanımaları ve önemlerini anlamaları gibi çok önemli hususları kavramalarını sağlar.

Kaymakçı (2009: 14)'ya göre yeni sosyal bilgiler programı 21. yüzyıla uygun insan tipini yetiştirme amacıyla yapılmıştır. Program incelendiğinde yeni programın öğrenciyi merkeze alan, etkinliklere dayalı, öğretim teknoloji ve materyallerinden faydalanmayı amaç edinen, modern dünyada eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanılan öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini kullanmayı esas alan bir yapıda olduğu görülmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki bilim ve teknolojinin baş döndürücü hızla ilerlediği dünyamızda hiçbir program kalıcı değildir; sürekli olarak yenilenmeye ve geliştirilmeye muhtaçtır.

Yeni hazırlanan programların, program geliştirme uzmanları açısından teorik olarak uygun görülebilir ancak uygulama koşullarına uygun olmaması durumunda programın uygulamada başarılı olma şansı çok zayıf olacaktır. Ancak program tasarısı üzerinde yapılan uzman incelemesi bu programın masa başındaki çalışmasında da problemler olduğunu ortaya konulurken, uygulamada ortaya çıkacak sorunlara işaret edilmiştir (Aşkar vd. 2005).

Programa ilişkin yapılan araştırmalar, ileriye dönük programda yapılacak değişikliklere yol gösterici olacağı için önemlidir. Program geliştirme sürekli ve dinamik bir süreç olduğundan, mevcut programın etkinliğinin artırılması, uygulama sonucu ortaya çıkan tespitler ve önerilerle mümkün olabilir. Bu nedenle programların değerlendirilmesi gereklidir. Uygulanan programlardaki eksiklikler ve sorunlar uygulama sırasında tespit edilip, ilgili öğretim programları bu eksiklikler ve sorunları giderecek şekilde geliştirilir.

Bir eğitim sisteminin en önemli unsuru öğretmendir. Eğitim sisteminin başarısı temelde, sistemi işleyip uygulayacak olan öğretmenlerin ve diğer eğitim personelinin niteliklerine bağlıdır. Hiçbir eğitim modeli, o modeli işletecek personelin üzerinde hizmet üretmez. Bundan dolayı, bir okul ancak içindeki öğretmenler kadar iyidir denilebilir (Kavcar, 1987: 39).

Yeni programların uygulamada başarılı olup olmadığının belirlenmesine gereksinim vardır. Bunun için, yeni programları uygulayan öğretmenlerin, yeni programların uygulamadaki etkililiğine ilişkin görüşlerini belirlemenin program geliştirme sürecine katkı getireceği düşünülerek, “İlköğretimde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar (Denizli – Erzurum Örneği)” araştırma konusu olarak seçilmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

İlköğretimde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri (Denizli - Erzurum Örneği) nelerdir?

1.3. Alt Problemler

1. İlköğretimde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre sosyal bilgiler öğretiminde

- a) Öğrenciden
- b) Seviye Belirleme Sınavı (SBS) ve dershaneden
- c) Öğretmenden
- c) Yöntem ve tekniklerden
- d) Sosyal bilgiler öğretim programından

kaynaklanan sorunlar nelerdir?

2. İlköğretimde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri ile onların (1) yaşı, (2) cinsiyeti, (3) eğitim durumu, (4) mezun olduğu branşı, (5) hizmet süresi, (6) lisansüstü öğrenimi, (7) görev yaptığı okulun sosyo-ekonomik yapısı, (8) kendini yeterli bulması ve (9) görev yerleri arasında anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.4. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada Denizli ve Erzurum il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunları belirlemek amaçlanmıştır. Bu çalışma sosyal bilgiler öğretiminin en iyi şekilde nasıl verilebileceğinden yola çıkılarak başlanmıştır. Eğitimin genel ve uzak hedeflerinin gerçekleştirilmesinde doğrudan görev yüklenen sosyal bilgiler dersi öğretiminde karşılaşılan sorunlara üretilecek çözümlerin eğitim ve öğretim kalitesini artıracığı, öğrenciye bilgi ve beceri sunmanın yanı sıra sosyalleşmesini hızlandıracağı öngörüsünden yola çıkarak bu araştırmanın büyük önem taşıyacağı kanaatindeyim. Bu araştırma neticesinde sosyal bilgiler öğretiminde kaynaklanan sorunların tespiti sağlanmış olacak ve bu sorunların nasıl en aza indirilebileceği saptanarak eğitim öğretimin kalitesi artırılabilecektir. Sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlar araştırılırken katılımcı öğretmenlerin kişisel bilgilerinin yanı sıra öğrenciler, SBS, dersane, öğretmen, müfredat, yöntem ve teknik gibi etmenler irdelenecektir.

Ayrıca bu araştırmada elde edilen bulguların sosyal bilgiler öğretiminde öğrenciden, SBS ve dershaneden, öğretmenenden ve müfredattan kaynaklanan sorunlar ile sınıf, yöntem ve teknikleri kullanırken karşılaştıkları sorunların belirlenmesi konusunda katkı sağlayacaktır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2009-2010 eğitim ve öğretim yılında Denizli ve Erzurum il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretimi sırasında karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Sayıtlar

Yapılan araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir.

- Araştırmacının, araştırma sonuçlarını objektif olarak yansıttığı
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, eğitim ve öğretimde hangi sorunlarla karşılaştıkları veri toplama aracına verecekleri cevaplardan anlaşılacağı,
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin veri toplama aracına verdikleri cevapların gerçeği yansıtacağı,
- Araştırma sonucunda edilen bulgularla sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminin uygulama sürecinde karşılaştıkları sorunların tespiti ile bu sorunların çözümüne ilişkin önerilerin geliştirilmesine kaynaklık edebileceği.

1.7. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Sosyal bilgiler, amaçlarını ülkemizin demokratik toplumunda yaşayan sorumlu vatandaşların yükümlülüklerinden türeten, içeriğini sosyal bilimlerin temel çerçevesinden alan ve yaşam boyu kullanılacak olan vatandaşlık becerilerinin uygulamasını yaptıran temel bir eğitim programıdır. Sosyal bilgiler programının içeriği, tarih, coğrafya, sosyoloji, psikoloji, felsefe, antropoloji vb. disiplinlerin ürettikleri bilgilerden yapılan seçmelerdir. Sosyal bilgiler bir disiplin değil, bir çalışma alanıdır. Çünkü sosyal bilgiler bilgisini üretmez. Bilgi üretmek yerine, kendi amaçlarına hizmet

edici nitelikte bulunan ilke, genelleme ve kuramları sosyal bilimlerden alır ve kullanır (Tanrıöğen vd. 2007: 13).

Sosyal Bilgiler Öğretmeni: İlköğretim okullarının 6-8'inci sınıflarında bir (Sosyal Bilgiler) veya bir grup (Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi, Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük) dersi okutan öğretmendir (Koçak, 2002: 140).

İlköğretim: Kadın ve erkek bütün Türk vatandaşlarının “Millî gayelere uygun olarak bedenî, zihnî ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir.” (222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, madde 1).

Öğretim: Tümüne birden öğretim hizmeti denilen özel bir hizmet demeti yardımıyla bir öğretim programının belli bir yer ve zamanda karşılaşılan bir öğrenciye veya öğrenci grubuna uygulanmasıdır (Özcelik, 1987: 253; Akt: Pehlivan, 2006: 93).

Okul: Genel anlamda toplumun ve bireylerin eğitim gereksinimlerinin planlı, programlı ve istendik bir biçimde karşılanabilmesi için kurulmuş formel bir örgüttür (Gündüz, 2004: 9, Akt: Pehlivan, 2006: 86).

Öğretim Yöntemi: Yöntem bir sorunu çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen düzenli bir yoldur. Yöntemler eğitim hedeflerinin gerçekleşmesinde ve eğitim durumlarının düzenlenmesinde çok önemli bir yere sahiptir. Bununla birlikte, diğer öğelerle birlikte bir bütün oluşturduğu zaman anlam taşımaktadır (Demirel, 1997: 136 Akt: Pehlivan, 2006: 142).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sosyal Bilgiler

2.1.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı ve Kapsamı

Sosyal bilgiler kavramı ilk kez 1916 yılında, ABD’de Milli Eğitim Derneği’nin Orta Dereceli Okulu Teşkilatlandırma Komisyonu Sosyal Bilgiler Komitesi tarafından kabul edilmiştir (Köstüklü, 1999: 9). Tarihte ilk kez İsrail devleti çocuklarına ulusal tarih ve yurttaşlık bilgisi dersleri okutturmuş ve ilk kez sosyal bilgiler dersleri adı altında ilk ve ortaokullarda bir dersin okutulmasını Condorcet savunmuştur. Disiplinler arası ve çok disiplinli bir program yaklaşımı ve bir ders olarak sosyal bilgiler Türkiye’de ilk kez 1969’lı yıllarda benimsenmiştir (Ağır, 2003: 2).

Toplumsal olgu ve olayları tek bir disiplinle açıklamak mümkün değildir. Günümüzde meydana gelen toplumsal olayları anlamak için sosyal bilimlerin tüm disiplinlerinden yararlanmak gerekir. Bu nedenle çocuğun toplumsallaşmasını ve iyi bir vatandaş olmasını, toplumsal olayları bir bütün olarak kavramasını sağlamak amacıyla ilköğretim okullarında tarih, coğrafya, politika, ekonomi, hukuk, antropoloji gibi disiplinlerden seçilmiş, basitleştirilmiş ve düzenlenmiş konulardan oluşan sosyal bilgiler dersine yer verilmiştir (Erden, tarihsiz: 35). Batılı ülkeler giderek sosyal bilgiler dersinde sosyal yaşamla birlikte yurttaşlık bilgisi ile ilgili konulara ağırlık verirken yakın zamana kadar ülkemizde sosyal bilgiler dersi, tarih ve coğrafya üniteleri ağırlıklı olmaya devam etmiştir. Bu da ülkemizde sosyal bilgiler dersinin amacına tam olarak ulaşmasına engel olmaktadır. 2005 yılında hazırlanan sosyal bilgiler öğretimi programında yapılan değişiklikler ile bu durum biraz daha düzelmiştir. 2010–2011

eğitim-öğretim yılından itibaren Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi dersi uygulamaya konulmuştur.

Ülkemizde sosyal bilgiler eğitimi üzerine çalışmalar yapan Erden'e göre "Sosyal bilgiler ilköğretim okullarında iyi ve sorumluluğunu bilen vatandaş yetiştirmek amacı ile sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır" (Erden, tarihsiz: 35). Diğer bir sosyal bilgiler uzmanı olan Sönmez ise sosyal bilgileri şöyle tanımlamaktadır: "Sosyal bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgilerdir" (Sönmez, 1999: 17).

Savage ve Armstrong (1996)'a göre ABD'de, profesyonel sosyal bilgiler eğitimcilerinin üyesi olduğu Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS), 1992 yılında sosyal bilgilerin tanımıyla ilgili tartışmalara bir son vermek amacıyla alana kapsamlı bir tanım getirmiştir. Bu tanım: "Sosyal bilgiler, sosyal ve beşeri bilimleri, vatandaşlık yeterliklerini geliştirmek amacıyla kaynaştıran bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyasal bilimi, psikoloji, din ve sosyolojinin yanı sıra beşeri bilimler, matematik ve doğa bilimlerden kendine mal ettiği içerik üzerinden sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma sağlar. Sosyal bilgilerin öncelikli amacı, karşılıklı olarak birbirlerine bağımlı bir dünyada kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumda, insanlara bilgiye dayalı ve mantıklı karar alabilme yeteneklerini geliştirmede yardımcı olmaktır." şeklinde yapılmıştır (Akt. Öztürk, 2007: 23-24, Akt. Turan, R., Sünbül, M., Akdağ, H., 2009: 3).

Tüm bu tanımlardan sonra kapsamlı bir tanım yapmak gerekirse; Sosyal bilgiler, sosyal ve insanla ilgili diğer bilimlerin içerik ve yöntemlerinden yararlanarak, insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içinde disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan ve küreselleşen bir dünyada yaşamla ilgili temel demokratik değerlerle donatılmış, düşünen ve becerikli, demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanı olarak tanımlanabilir (Tahiroğlu, 2006 : 7).

2.1.2. 2005 Sosyal Bilgiler Programının Önceki Programlardan Farkı

2005 yılında kabul edilerek pilot bölgelerde uygulamaya konulan sosyal bilgiler (4-5-6-7) programı bilim ve teknolojideki gelişmelerin eğitim bilimlerine yansımaları, eğitimde kalite ve eşitliğin artması, ekonomiye ve demokrasiye duyarlılığın sağlanması, bireysel ve ulusal değerlerin küresel değerler içinde geliştirilmesi, sekiz yıllık temel eğitim için program bütünlüğünün sağlanması, yatay ve dikey ekseninde kavramsal bütünlüğün oluşturulması, öğretim programlarının Avrupa Birliği normları ile uyumlu hale getirilmesi gibi gerekçelerle hazırlanmıştır (Yaşar, 2005).

2005 yılında uygulamaya konulan sosyal bilgiler programının hazırlanma gerekçesi bakanlıkça şöyle açıklanmaktadır (MEB, 2006 :25): “Tüm dünyada bireysel, toplumsal ve ekonomik alanda yaşanmakta olan değişimi ve gelişimi; ülkemizde de demografik yapıda, ailenin niteliğinde, yaşam biçimlerinde, üretim ve tüketim kalıplarında, bilimsellik anlayışında, bilgi teknolojisinde, iş ilişkileri ve iş gücünün niteliğinde, yerleşme ve küreselleşme süreçlerinde görmek mümkündür. Tüm bu değişim ve gelişmeleri eğitim sistemimize ve programlarımıza yansıtmak bir zorunluluk halini almıştır.”

Milli Eğitim Bakanlığı'nın gerekçesinde de belirtildiği, son yıllarda birçok gelişmiş ülkenin programlarında çeşitli düzenlemelere gidilmiş ve yapılandırmacı yaklaşım program hazırlama sürecinde işe koşulmuştur. Özellikle, Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Finlandiya ve Yeni Zelanda gibi ülkelerde yapılandırmacı yaklaşım ışığında programlar hazırlanarak uygulanmaya konmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2005 yılında hazırlanan sosyal bilgiler (4-5-6-7) programında bu ülkelerde de temel alınan yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiştir.

Yapılandırmacı yaklaşım, öğrencilerin derste ve ders dışında yaparak-yaşayarak öğrenme, problem çözme ve karar verme gibi becerilerin kazandırılması konusunda eğitimcilerin dikkatini çekmektedir. Sosyal bilgiler dersinin, öğrencilerin kazandıkları bilgileri problem çözmeye ve karar vermeye transfer edebilecekleri zihinsel becerileri geliştirmelerine yardım edecek bir biçimde düzenlenmesi, bu dersin daha etkili olmasına olanak sağlayacaktır.

2005 yılında kabul edilerek uygulamaya konulan sosyal bilgiler programında 6. ve 7. sınıflarda 16 öğrenme alanı belirlenmiştir. Bu öğrenme alanlarından sekizi 6. sınıfta, diğer sekizi 7. sınıfta yer almaktadır.

Öğrenme alanları belirlenirken ilköğretimin temel amaçları ile 20. yüzyılın ikinci yarısında bilim ve teknolojiye meydana gelen değişiklikler, toplumsal ve sosyal gelişmeler ve Türk toplumunun dünya toplumları ile ilişkilerini düzenleyen hususları dikkate alınarak davranışlar yerine kazanımlara yer verilmiştir. Kazanımlar, “fark eder, ilişkilendirir, ayırt eder, belirler, örnekler verir” gibi üst düzey bilişsel öğrenmeleri oluşturacak şekilde ifade edilmiştir. Kazanımlara erişmede yaklaşım temel alınmış olmakla birlikte bu kazanımlar, programın çeşitli bölümlerinde sıklıkla tekrar edilmektedir.

2005 yılında hazırlanan sosyal bilgiler programında sadece kazanımlar ile öğrenme alanları dikkate alınmamış, daha önceki programlarda olmayan değer ve becerilere de yer verilmiştir. Her öğrenme alanı için bir beceri ve bir değer belirlenmiştir. Beceri ve değerler belirlenirken öğrencilerin bedensel ve zihinsel gelişimleri dikkate alınmaya çalışılmış, etkin ve sorumlu vatandaş olabilmek için sahip olunması gereken özelliklerin kazandırılması da amaçlanmıştır.

Öğrenme alanları, kazanımlar, değer ve beceriler bir bütün olarak incelendiğinde tüm bunların öğrencilere kazandırılabilmesi için geleneksel eğitim anlayışı ve geleneksel yöntem ve tekniklerden farklı bir uygulamanın gerekli olduğu görülmektedir. Zaten programın işlenişi ile ilgili olarak yapılan açıklamalarda sıklıkla bu konulara değinilmektedir. Özellikle eleştirel düşünme ile kavram eğitimi üzerinde durulmaktadır. Daha önceki programlardan farklı olarak kavram eğitimi önemli bir yer tutmaktadır. Kavramların kazandırılmasında öğrenci seviyeleri de dikkate alınarak giriş, geliştirme ve pekiştirme olmak üzere üç aşamalı bir öğretim yolunun izlenmesi öngörülmüştür.

Sosyal bilgiler programında diğer derslerle ve ara disiplinlerle ilişkilendirmenin nerede ve nasıl yapılacağı açıkça belirtilmiştir. Bu şekilde bütün programlarda eş zamanlılık takip edilerek öğretimde eş güdümün sağlanabilmesi amaçlanmıştır.

Sosyal bilgiler dersini işlerken klasik ders araç ve gereçlerinin yanında konu ya da konuları destekleyen birinci el kanıtlardan oluşan (gazete, makale, dergi yazıları, resim, efsane, şiir, masal ya da görgü tanığı vb.) yeni araç- gereçler ve öğrenciyi aktif kılan yöntem ve tekniklerde önerilmektedir.

2.1.3. Sosyal Bilgiler Programının Temel Yaklaşımı

MEB (2006; 25-26)'e göre bilgi, insanlık tarihinin her döneminde önemli olmakla beraber, iletişim olanaklarının küçülttüğü dünyamızda en önemli etken durumuna gelmiştir. Çağımızda tartışılmaz üstünlük “bilgiyi üreten” ve “bilgiyi kullanan”larıdır. Bilginin kazanılmasında, kullanılmasında ve donanımlı insan gücünün yetiştirilmesinde de en önemli görev eğitim sistemimize düşmektedir. Milli Eğitim Şurası ve benzeri platformlarda sıklıkla, öğretim programlarının, öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerine, sorun çözmeye ve karar verme becerilerini geliştirmelerine olanak sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesine ihtiyaç olduğu dile getirilmektedir. Tüm bu ihtiyaçlar doğrultusunda dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak, öğretim programlarında yeni yaklaşımlar dikkat çeker duruma gelmiştir. Bu nedenle program, tümüyle davranışçı yaklaşımlardan öte, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak, yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmeyi destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım doğrultusunda yapılandırmayı önemseyen bir gelişim göstermektedir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, dolayısıyla etkinlik merkezli, sosyal bilgiler açısından, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır.

Bu anlayış doğrultusunda sosyal bilgiler programı,

1. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
2. Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak, bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.
3. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesine sağlayarak, öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.
4. Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmayı özendirir.

5. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.
6. Milli kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir.
7. Öğrencilerin kendi örf ve adetleri çerçevesinde ruhsal, ahlaki, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.
8. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
9. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
10. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.
11. Her öğrenciye ulaşılabilmek için öğrenme öğretme, yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır.
12. Periyodik olarak, öğrenci çalışma dosyalarına bakılarak öğrenme ve öğretme süreçlerinin akışı içerisinde değerlendirmeye olanak sağlar. (MEB, 2006: 26).

2.1.4. Sosyal Bilgiler Programının Vizyonu

21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılâplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektir (MEB, 2006: 25).

2.1.5. Sosyal Bilgiler Programının Yapısı

Sosyal bilgiler programını oluşturan temel öğeler; beceriler, kavramlar, değerlerdir. Bu temel öğeler aşağıda verilmiştir (MEB, 2006: 27-54).

2.1.5.1. Beceriler

MEB (2006: 27)'e göre günümüzde bilgiye bakış süreçleri değişmiştir. Bilgi olguları, kavramları, ilkeleri ve süreçleri ezberlemek olarak görülmemektedir. Bilgiyi kullanma, bilgiyi edinmeden daha fazla vurgulanmaktadır. Bilgiyi öğrenmenin önemi göz ardı edilmemekte birlikte, öğrenciler bilgiyi problem çözmede, anlamlı ortamlarda eleştirel düşünmede ve yaratıcı düşünmede kullanılmalıdır. Beceri ise bilgi gerektiren ve performans içeren karmaşık bir eylemdir. Hem bilgi hem de beceri kısa zamanda kolayca öğretilir ve öğrenilebilir. Fakat yetenek daha geç gelişir ve daha karmaşıktır. Bilgi ve becerilerin birleşmesi ile yetenek ortaya çıkmaktadır.

Beceri öğrencilerde, öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan kabiliyetlerdir. Sosyal bilgiler programı, ilköğretim 4 – 7. sınıf düzeyinde diğer derslerle birlikte ilk 9 beceriyi kazandırmanın yanında, kendine özgü 5 beceriyi kazandırmayı da amaçlanmaktadır. Bu beceriler aşamaları ile birlikte aşağıda gösterilmiştir. Bu becerilerin bazılarını ya da aşamalarını, üniteler göz önünde bulundurularak doğrudan verilecek beceri şeklinde programda yer verilmektedir.

Sosyal bilgiler programında öğretilecek beceriler:

1. Eleştirel Düşünme Becerisi	10. Gözlem Becerisi
2. Yaratıcı Düşünme Becerisi	11. Mekânı Algılama Becerisi
3. İletişim Becerisi	12. Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisi
4. Araştırma Becerisi	13. Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi
5. Problem Çözme Becerisi	14. Sosyal Katılım Becerisi
6. Karar Verme Becerisi	15. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi (MEB, 2006: 27).
7. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi	
8. Girişimcilik Becerisi	
9. Empati Becerisi	

2.1.5.2. Kavramlar

MEB (2006: 45-46)'e göre kavramlar bilgilerin yapı taşlarını, kavramlar arası ilişkilerde bilimsel ilişkileri oluşturur. İnsanlar, çocukluktan başlayarak düşüncenin

birimleri olan kavramları ve onların adları olan sözcükleri öğrenirler; kavramları sınıflar, aralarındaki ilişkiyi bulur, böylece bilgilerine anlam kazandırır, yeniden düzenler, hatta yeni kavramlar ve yeni bilgiler üretirler. İnsan zihnindeki bu öğrenme ve yeniden yapılanma süreci her yaşta sürüp gider.

Kavramların bilimdeki ve insan ilgilerindeki yerini anlamak, onları, öğrenme-öğretme yollarını bilmek öğretmene çok değerli, bilgi ve beceri kazandırır. Kavramlar, eşyaları, olayları, insanları ve düşünceleri benzerliklerine göre gruplandırdığımızda gruplara verdiğimiz adlardır. Deneyimlerimiz sonucu iki veya daha fazla varlığı ortak özelliklerine göre bir arada gruplayıp diğer varlıklardan ayırt ederiz. Bu grup zihnimizde bir düşünce birimi olarak yer eder. Bu düşünce birimini ifade etmekte kullandığımız sözcük (veya sözcükler) bir kavramdır. Kavramlar, somut eşya, olaylar veya varlıklar değil, onları belirli gruplar altında topladığımızda ulaştığımız soyut düşünce birimleridir. Kavramlar gerçek dünyada değil, düşüncelerimiz vardır. Gerçek dünyada ancak kavramların örnekleri bulunabilir.

Deneyler sonucunda varlıklar ortak özelliklerine göre gruplanmış olmasaydı, birbirinden ayırt edilmemiş ve birbiriyle ilişkileri kurulmamış binlerce izlenim karşısında kalırdı. Bu durum zihinsel bir karmaşa oluşturur, sistemli bir bilgi olmazdı. Kavramlar, temsil ettikleri en iyi örneklerle (prototip) öğrenirler. Kavramların geliştirilmesinde kişinin kullandığı önemli zihin süreçlerinden biri genelleme sürecidir. Kişi, kavramlarını çoğu halde sınırlı sayıda gözlem ve deneyimlerde genellemelere giderek geliştirir. Aynı şekilde önceden tasarlanmış deneylerden bir takım sonuçlar çıkararak bir genel ilkeye varmak da genellemedir.

Genelleme süreci aslında burada açıklandığı kadar basit değildir. Bir insanın genellemelerine etki eden birçok etken vardır. Ancak, genellemelerin hatalı olabileceği de unutulmamalıdır. Kavram gelişiminde genelleme, ilgilendiğimiz varlıkları ortak özelliklerine göre bir kategoride (grupta, sınıfta) toplama ve kategoriye ad verme sürecidir. Bu süreçte ilgilendiğimiz varlıkların hepsine ulaşmamız mümkün değildir. Bir kategoriye göre varlıkları ancak bir kısmı gözlenebilir, fakat kategorinin tümüne ilişkin bir genelleme yapılamaz.

Kavramların geliştirilmesinde önemli olan zihin süreçlerinden bir diğeri ayırım sürecidir. Psikologlar bu süreci birbirine benzer iki uyarıcıya ayırt edip her birine farklı tepkide bulunma diye tanımlar. Bu süreç genellemenin aksine, varlıkların ve olayların

birbirine benzemeyen özelliklerini görebilmeyi dayanır. Kavram geliştirmede ayırım süreci genelleme süreci kadar önemlidir. Ayırımları yapabilmek genelleme yapmak kadar kolay değildir. Ayırımlar kavramlarımızda netleşmeye ve bilgilerimizde kesinleşmeye götürür. Ayırımlara ulaşılmayan hallerde kavramlarımızın anlamı genel kalır, bazen de hatalı olur.

Özel halleri inceleyerek onları genel hale getirme veya sınırlı sayıda deneyimden genelleme yoluyla sonuç çıkarma sürecine tümevarım denir. Deneysel bilgilerden genellemeye varma ilkesi daha sonra laboratuvar kullanımı ile ilgili bölümde ele alınmıştır. Deneyimlerden tümevarım bir ilkenin öğrenilmesinde kullanıldığı gibi kavram geliştirme de kullanılır. Burada tümevarım süreci kavram öğretiminde şu şekilde kullanılır: Önce kavramla ilgili olumlu ve olumsuz örnekler sunulup, bu örneklerden olumlu olanlarının üzerinde durularak, netice de öğrencinin örnekler yardımıyla kavramı bulmasını sağlar. Kavramın nihai tanımı bu sürecin en sonunda verilir.

Kavram geliştirmede kullanılan bir diğer zihin işlemi tanımlamadır. Kavramlar zihnimizde var olan düşüncelerdir; terimler veya benzer sözcükler kavramlarımızın adlarıdır. Bir kavramı sözcüklerle anlatan önermeye o kavramın tanımı deriz. Aslında bilinmeyen bir kavramı tanımlama, onu bilinen diğer kavramlarla anlatma demektir. Tanımlar da hatalı olabilir. Bir tanım bir kavramı oluşturan kategorinin gerçek elemanlarından birini dışarıya bırakıyorsa kavramın anlamını daraltır. Bazı kavramların tanımlamayla geliştirilmesi kolaydır. Örneğin, dik üçgen kavramı kolayca tanımlanabilir. Çünkü bir üçgeni dik üçgen yapan nitelikler (tanımlayıcı nitelikler) ve dik üçgeni diğer üçgenlerden ayıran nitelikler (ayırıcı nitelikler) kesinlikle bellidir. Ne yazık ki birçok kavramda tanımlayıcı nitelikler ve ayırt edici nitelikler açıkça belirlenemez. Böyle hallerde tanımın kapsadığı kategorinin tüm elemanlarını değil, kavrama en çok uyan eleman tanımlamaya çalışılır. Yukarıdaki kesimde belirtildiği gibi, kavramlar temsil ettikleri tipik veya en iyi (prototip) örneklerle tanımlanır.

Tümdengelim genel halden özel hallere inen bir düşünme sürecidir. Bu süreçte kavram önce sınıfta değişik yöntem ve tekniklerle verilir. Kavram öğretiminde tümdengelim metoduyla öğrenmenin sağlanması, Asubel'in geliştirdiği "Sunuş Yoluyla Öğretim" kuramı çerçevesinde şöyle ifade edilir: Öğrencilere önce öğretilecek konuyla ilgili ön örgütleyici sunulur. Bu, genellikle bir kavramın tanımı ya da bir ilkedir. Ön

örgütleyicinin yani kavramın tanımı ve kuralları baştan verildikten ve öğrenciler tarafından anlaşıldıktan sonra, bu temel yapı, kavramla ilgili olumlu ve olumsuz örnekler sunumuyla kavram pekiştirilir. Son aşamada öğrencilerin, yeni kazandıkları bilgiler arasındaki benzerlik ve farklılıkları, ilişkileri görmeleri sağlanır.

2.1.5.3. Değerler

Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır (Özgüven, 1999; Akt: MEB, 2006: 54).

Değerin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır.
2. Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir.
3. Sadece bilinç değil duygu ve heyecanlar da ilgilendiren yargılardır.
4. Değerlerin normlardan farkı normlardan daha genel ve soyut bir nitelik taşımasıdır. Değer normu da içerir.

Sosyal bilgiler programındaki değerler aşağıdaki gibidir;

1-) Adil olma	11-) Hoşgörü
2-) Dayanışma	12-) Misafirperverlik
3-) Vatanseverlik	13-) Temizlik
4-) Duyarlılık	14-) Sevgi
5-) Estetik	15-) Sorumluluk
6-) Dürüstlük	16-) Aile birliğine önem verme
7-) Yardımseverlik	17-) Sağlıklı olmaya önem verme
8-) Saygı	(MEB, 2006: 54).
9-) Bilimsellik	

2.1.6. Sosyal Bilgiler Dersinin İlköğretim Programındaki Yeri

Tablo 2.1. İlköğretim Okulu Haftalık Ders Dağılım Tablosu

DERSLER		SINIFLAR							
		1	2	3	4	5	6	7	8
ZORUNLU DERSLER	Türkçe	11	11	11	6	6	5	5	5
	Matematik	4	4	4	4	4	4	4	4
	Hayat Bilgisi	4	4	4					
	Fen ve Teknoloji				3	3	4	4	4
	<i>Sosyal bilgiler</i>				3	3	3	3	
	T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük								2
	Yabancı Dil				3	3	4	4	4
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi				2	2	2	2	2
	Görsel Sanatlar	2	2	2	1	1	1	1	1
	Müzik	2	2	2	1	1	1	1	1
	Beden Eğitimi	2	2	2	2	2	2	2	2
	Teknoloji ve Tasarım						2	2	2
	Trafik Güvenliği				1	1			
	Rehberlik/Sosyal Etkinlikler						1	1	1
ZORUNLU DERS SAATİ TOPLAMI		25	25	25	26	26	29	29	29

Kaynak:

http://ttkb.meb.gov.tr/indir/ogretmen/derscizelgeleri/ilkogretimokullari_derscizelgeleri.rar

Tablo 1’i incelediğimizde ilköğretim okullarının 6. ve 7. sınıflarında haftada üçer saat sosyal bilgiler dersi bulunmaktadır. Sekizinci sınıflarda ise bu dersin yerini iki saatlik Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi almıştır. 2010-2011 eğitim- öğretim yılında seçmeli olan; 2011-2012 eğitim öğretim yılında zorunlu olacak 8. sınıflarda haftada birer saatlik Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi dersi bulunmaktadır.

2.2. İlgili Araştırmalar

Ülkemizde sosyal bilgiler dersinde karşılaşılan sorunlar ile ilgili araştırma tezleri dışında herhangi bir çalışma bulunamamıştır. Yapılan araştırma tezleri aşağıda verilmiştir.

2.2.1. Yurt içinde Yapılan Çalışmalar

Işık (2001), “İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı’nın Sınıf Ortamında Öğretilmesinde Karşılaşılan Güçlüklerle İlgili Uzman, Müfettiş ve Öğretmen Görüşleri” adlı araştırmasının sonucunda programdan, öğretmenden, ders kitaplarından, araç gereçlerden ve zamandan kaynaklanan sorunlar olduğunu tespit etmiştir. Sosyal bilgiler kitaplarının, araç gereçlerinin ve zamanın yeniden düzenlenmesi gerektiği, öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretimiyle ilgili seminerlere alınması gerektiği öne sürülmüştür.

Benzer bir çalışma Tahiroğlu (2006) tarafından yapılmıştır. Tahiroğlu, “İlköğretim Okullarının İkinci Kademesinde Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Karşılaştıkları güçlükler” adlı araştırmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin, mezun oldukları okullardan yeterli eğitimi alamadıklarını, araç-gereç kullanmada ve temin etmede zorlandıklarını, disiplinsiz öğrenci davranışlarından kaynaklanan problemler, hizmet içi eğitim programlarına yeterince katılamamaları, çalıştıkları kurumdaki olumsuz şartlar, çevrenin yaşantısından ve sosyo-ekonomik durumundan kaynaklanan sorunlar ile karşılaştığını belirtmiştir.

Tahiroğlu’nun veri toplama aracını kullanan Alataş (2008), farklı sonuçlara ulaşmıştır. Alataş, “4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar” adlı araştırmasında araç gereç temin etmek ve kullanmaktan kaynaklanan sorunlar, okul ile ilgili karşılaşılan sorunlar, öğretmenden kaynaklanan sorunlar, yöntem ve teknikler ile ilgili sorunlar olduğunu belirtmiştir. Bu sorunların öğretmenlerin cinsiyetlerine, görev yaptıkları yerleşim yerine, öğrenim durumlarına, katıldıkları hizmet içi eğitim kurslarına, hizmet sürelerine ve mezun oldukları fakülterlere göre önemli bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmış ancak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Diğer bir çalışma Akdeniz (2008), tarafından yapılmıştır. Akdeniz, “6. Sınıf Sosyal Bilgiler Yeni Ders Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlükler” adlı araştırmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler programına olumlu baktıkları ancak programın daha etkin bir şekilde uygulanabilmesinin önünde zaman ve okulların fiziki özelliklerinin yetersiz olmasının en büyük engel olduğunu belirtmiştir. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri, en fazla programın ölçme değerlendirme

aşamasında sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri, programın yapısıyla, bilimselliğiyle, kalitesiyle ilgili çok fazla sorun olmadığını düşünmektedirler. Sorunları daha çok uygulamada karşılaşılan alt yapı eksikliğinde görmektedirler.

Sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunları ele alan diğer bir araştırmacı olan Arslantaş (2006), “Altıncı ve Yedinci Sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersi Program Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi” adlı araştırmasında öğretmenler, sosyal bilgiler dersi konularını dersin hedefleriyle ilişkili ve uygulanabilir olduğunu ancak beceri geliştirmede öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine cevap vermede müfredat yetersiz görülmüştür. Yine öğretmenler sosyal bilgiler 6. sınıf ünitelerinin öğrencilerin ilgisini çektiği, gerçek yaşamla bağ kurduğu ve öğrenci düzeyine uygun olduğu görüşlerine katılmışlar fakat gerekli materyalin ve ünitenin öğretimi için öngörülen sürenin yeterli olmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin sosyal bilgiler 7. sınıf üniteleri ile ilgili olarak, ünitelerin öğrenci düzeyine uygun, öğrenciler için ilgi çekici ve gerçek yaşamla bağ kurucu olduğu dile getirirken, üniteleri öğrenci düzeyine göre soyut, konu bakımından kalabalık ve süre açısından yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Uygulanan programın değerlendirilmesi için EARGED (2006) tarafından Temel Eğitim Destek Programı Öğretim Programlarının Değerlendirme Raporu (sosyal bilgiler dersi) hazırlanmıştır. Bu rapor, EARGED uzmanları nezaretinde 9 pilot ilde 120 ilköğretim okulunun 6. sınıf branş öğretmenleri, ilköğretim müfettişleri, okul yöneticileri, öğrenci velileri ve öğrencilere uygulanmak üzere yapılmış bir araştırma çalışmasıdır. Rapor sonuçlarına göre öğretmenler, ilköğretim okulu 6. sınıf sosyal bilgiler dersi ile ilgili program taslağındaki üniteleri büyük ölçüde olumlu bulmaktadır. Öğretmenlerin önemli bir kısmı, öğretim programındaki etkinlik örneklerinin kazanımları gerçekleştirecek nitelikte olmadığı, kazanımların öncekiler üzerine dayandırılmış ve sonraki öğrenmelere hazırlayıcı görünmediği, ölçme ve değerlendirme araç veya yöntemlerinin kazanımların gerçekleşme derecelerini ortaya çıkaramayacağı görüşündedirler. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük bir bölümü ölçme yöntemleri ve değerlendirme sistemini çok karmaşık bulmakta; tamamına yakını ölçme yöntemleri ile değerlendirmenin zaman alıcı olduğunu düşünmektedir. Öğretmenlerin dörtte üçe yakını, verilen sürelerin ünitelerdeki etkinlikler ve kazanımların gerçekleştirilebilmesi için yetersiz olduğu görüşündedir. Müfettişlerin ise öğretmenlerin öğrencileri dinlediği

ve öğretmenlerin öğrencilere saygılı olduğu konusundaki cevapları olumludur. Müfettişlerin görüşlerine göre sosyal bilgiler dersinin yapıldığı sınıfların yarısına yakını bir öğrenme ortamı olarak istenen özelliklerde değildir; öğretmenlerin yarıdan biraz fazlası dersin amacına uygun araç ve gereci seçerek kullanmaktadır.

Sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunları ele alan diğer bir araştırmacı olan Altunöz (2008), “İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Hakkında Öğretmen ve Müfettiş Görüşleri” adlı araştırmasında öğretmen ve müfettişlere uyguladığı ölçme aracında öğretmenlerin ve müfettişlerin programa ilişkin görüşleri, programın uygulanmasına ilişkin karşılaşılan sorunları, programa ilişkin düzeltme ve geliştirme önerileri ele almıştır. Araştırma sonucunda, ilköğretim okullarında uygulanmakta olan bu program hakkında, genel olarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin müfettişlerden daha olumlu görüş sahibi olduğunu ve programın değerlendirme ögesine ilişkin olarak, öğretmenlerin müfettişlerden daha olumsuz görüş sahibi olduğunu saptamıştır.

Benzer bir çalışma Atbaşı (2007)’nın, “İlköğretim II. Kademe (6. ve 7. sınıfta) Sosyal Bilgiler Derslerinin Öğretimi ve Öğretiminde Yaşanan Güçlükler” adlı araştırmasında yer verilmiştir. Bu çalışmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin dersin hazırlık, planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarında karşılaştıkları sorunları belirlemeye çalışmıştır. Sosyal bilgiler dersinin öğretiminde derse hazırlık aşamasında gerekli materyali bulma noktasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük bölümünün sıkıntı yaşadıkları; sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ders öğretimi planlama aşamasında işlenecek ünite ve konuların fazla olmasına karşın verilen zamanın kısıtlı olduğu; sosyal bilgiler öğretmenlerinin dersin uygulama aşamasında öğrencilerin derse karşı dikkatinin çekilememesi, öğrencilerin güdülenememesi, öğretmenlerin öğrenciyi hedeften haberdar etmemesi ve ders için gerekli materyallerin sunulamaması, öğrencilerin her şeyi öğretmenden beklemeleri, öğrenci merkezli öğrenme yöntemlerinin kullanılmaması, gezi gözlem ve inceleme etkinliklerine yer verilmemesi; sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersinin öğretiminde değerlendirme aşamasında öğrencilerin öğretmenler kurulu kararı ile sınıfı geçmeleri gibi güçlükler ile karşılaşıldığını belirtmiştir.

Akademik başarı ile ilgili araştırma yapan Güner (1995), öğretmenlerin, öğrencilerin okuldaki akademik başarılarına etkisini inceleyen araştırmasında öğrencilerin öğretmenlerden konuya uygun ve gerekli öğretim araç gereçleri

kullanmaları, kendilerinin sınıf ortamında etkili iletişim ortamı kurabilmeleri ve her öğrenciye yeteri kadar ilgi gösterilmesi ile ilgili isteklerinin olduğunu belirttiği çalışmada süre, sınıf ortamı ve bireysel farklılıklarda problemler olduğunu göstermektedir.

Toklu (1997), İzmir ili araştırmasında sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunların beş faktörde yoğunlaştığını saptamıştır. Bunlar; programdan, fiziksel ortamdan, öğretmenin kişilik özelliklerinden ve bilgi eksikliğinden, ders kitaplarından ve öğretmen eğitiminden, konuların yüzeyselliğinden kaynaklanan problemlerdir.

Sığan (1997), ilkokulda sosyal bilgiler dersinin etkinliğini azaltan faktörleri incelediği araştırması sonucunda dersin etkililiğini azaltan faktörlerin, programdan, araç gereçlerden ve dersin işleniş yöntem ve tekniklerden kaynaklanan birtakım etkenler olduğu, sosyal bilgiler öğretiminin ezberci bir öğretim anlayışından kurtarılıp öğrencilerin aktif hale getirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Sosyal bilgiler dersinde yöntem ve teknikleri irdeleyen Yazıcı (2001), ilköğretim okulları birinci ve ikinci kademe sosyal bilgiler dersini okutan öğretmenlerin bu dersin öğretiminde kullanılan öğretim metot, teknik ve etkinliklerinin kullanılma durumunun tespit edilmesi amacıyla yaptığı araştırma sonucunda ilköğretim okulları birinci ve ikinci kademesi sosyal bilgiler dersi öğretiminde kullanılan öğretim metotlarının yeterli şekilde uygulanmadığı tespit edilmiştir. Buna sebep olarak, öğretmenlerin metot, teknik ve diğer etkinliklerle ilgili yeterli bilgiye sahip olmamaları, araç gereç yetersizliği, sınıfların kalabalık oluşu, sosyal bilgiler dersinin branş öğretmenleri tarafından verilmemesi gösterilmiştir.

Yazıcı'nın çalışmasına benzer bir araştırma Polat (2006), tarafından yapılmıştır. Polat, "İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntemler ve Karşılaştıkları Sorunlar" ile ilgili yaptığı çalışmada, sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal bilgiler öğretiminde en çok anlatım, soru – cevap ve tartışma yöntemlerine kullandıkları; gösteri, problem çözme ve örnek olay yöntemlerinin sosyal bilgiler öğretiminde kısmen yer verilmesi gerektiği; rol yapma yönteminin sosyal bilgiler öğretiminde en az kullanılması gereken yöntem olduğu; soru-cevap ve tartışma yönteminin sıklıkla kullanılması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca öğretmenler,

sosyal bilgiler öğretiminde sosyal bilgiler derslerine branş öğretmenlerinin girmemesi, ders kitaplarının anlaşılır nitelikte olmayışı, sınıfların kalabalık olması, okulda sosyal bilgiler laboratuvarının olmaması, ders konularının ağır olması, okulda yeterli araç-gereç olmayışı, araç-gereçleri kullanmayı bilmemek veya zorlanmak sorunları ile karşılaştıklarını belirtmiştir.

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarını inceleyen Ergin (2006)'nin, "İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları" adlı araştırması 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin, sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının neler olduğunu belirlemek amacını taşır. Araştırma sonucunda öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının genellikle olumlu olduğu saptamıştır. Anne babanın eğitim düzeyi ve öğrencilerin cinsiyeti, öğrencilerin derse ilişkin tutumları üzerinde farklılık yaratmadığını ancak sınıf düzeyi, öğretmenin cinsiyeti, öğrencinin öğrenim gördüğü okul ve birinci dönem sonundaki karne notu değişkenleri ile sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu saptamıştır.

Yılmaz (2007), "İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Yapılandırmacı Yaklaşım Açısından Değerlendirilmesi" adlı çalışmasında ilköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler programının öğelerinin yapılandırmacı yaklaşıma uygunluğunu belirlemeye çalışmıştır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler programının kazanımları, içeriği, eğitim durumu ve sınav durumu yapılandırmacı yaklaşıma kısmen uygun olduğunu saptamıştır.

Balcı (2008), "İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitiminin Etkililiği" adlı çalışmasında öğrencilerin sosyal bilgiler öğretiminde hangi değerleri kazandıklarını, kazandıkları değerlere ilişkin algılamalarını, bu değerlerin davranışlarını nasıl etkilediğini ve değerler eğitimi sürecinin öğrenci açısından nasıl değerlendirildiğini belirlemeye çalışmıştır. Araştırmacı, sosyal bilgiler öğretiminde değerler eğitimi uygulamalarında değerler eğitiminin başarılı olduğu; sosyal bilgiler öğretiminde değerler eğitimi çalışmaları ile derslerin daha verimli geçtiğini, zevk aldıklarını, kişilik gelişimlerine katkı sağladıklarını; değerlerin öğrenilmesi sürecinde uygulanacak yöntemlerin ders içeriğiyle ilişkilendirilerek verilmesinin değerlerin öğretiminde etkili olduğunu saptamıştır.

Vatan ve millet sevgisinin sosyal bilgiler dersindeki yerini inceleyen Han Kubat (2008), “İlköğretim Okulları Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Vatan ve Millet Sevgisi” adlı araştırmasında sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan ünitelerin tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi konularına göre sınıflandırmasını yapmış, eski müfredat programında kullanılan sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan ünitelerle karşılaştırmıştır. Tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi konularının yeni müfredatta daha az yer verildiğini belirlemiştir. Vatandaşlık, coğrafya ve özellikle tarih konularında önemli düşüşlerin olduğunu saptamıştır.

SBS sorularının ders müfredatı ile uyumluluğunu araştıran Çevik (2009), “İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Yazılı Sınav Soruları ile Seviye Belirleme Sınavı Sorularının Programa Uygunluğunun İncelenmesi” adlı araştırmasında öğretmenlerin yazılı sorularını ve SBS sorularını karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda SBS soruları program kazanımlarının tamamını ölçemediği, sadece bazı kazanımları ölçtüğü, öğretmenin hazırladığı sınav sorularının da tüm kazanımları kapsamadığı, öğretmenin hazırladığı sınav soruları ile SBS sorularının örtüşmediğini saptamıştır.

Tarman vd. (2010), “Sosyal Bilgiler Alanındaki Tezlerin Değerlendirilmesi” adlı çalışmada bu alandaki tez ve doktora çalışmalarının birbirinin benzeri, yakın sonuçlara ulaştığı, ülkemizde yapılan tezlerin büyük kısmının belli bir çerçevede kaldığı, uluslararası tezler ile karşılaştırıldığında araştırmaların yüzeysel olduğu, araştırmacıların benzer çalışmaların farkında olmadıkları veya farkında olsalarda kullanmak istemedikleri, yapılan tezlerin yol göstericiliğinin çok az olduğu, YÖK’ün veri tabanının araştırma yapma konusunda yetersiz olduğu ve YÖK’ün araştırmacılara ilgisiz davrandığı, internet üzerinden bazı tezlere ulaşamadığına saptamıştır. Bu araştırmanın benzer çalışmaların önlenmesi ve insan kaynaklarının daha etkili ve verimli yönlendirilmesi için yol gösterici olduğu belirtilmiştir.

2.3.2 Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Guyton (1982), yaptığı araştırmada, eleştirel düşünme ve politik katılım arasındaki ilişkileri incelemiş ve sosyal bilgiler eğitiminde konu ile ilgili bilgilerin, hem teoride hem de uygulamada verilmesini önermiş ve sonuç olarak, sosyal bilgiler

dersinde verilen teorik bilgilerin uygulamaya dönüştürülmesi durumunda anlam kazandığını ve eleştirel düşünme becerisini kazanan öğrencilerin politik katılımlarının daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Shaughnessy ve Haladyna (1985, Akt: Aşçı, 2004), sosyal derslerin neden az sevilen dersler olduğunu araştırmışlardır. Altıncı ve 12. sınıf öğrencileriyle yapılan görüşmeler sonucunda, öğrencilere yeterli olacak sosyal derslerin anahtarının öğretmenler olduğu, sosyal derslerin ders kitaplarından, çalışma kâğıtlarından, ders anlatımından ibaret olmaması ve bu derslerin öğrenciyi motive edecek şekilde düzenlenmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

Fenton (1991), sosyal bilgiler dersinin yansıtıcı (eleştirel) düşünme ile yeniden yapılanmasını ele aldığı çalışmasında zorlayıcı birçok bilginin kaldırılarak, öğrencilere bilimsel araştırma tekniklerinin ve sosyal bilgiler disiplinlerinin öğretilmesi için programın yeniden yapılandırılması gerektiğini, programda içerik ve amaç arasındaki mantıksız ilişkilerin kaldırılmasını, gerekli araç-gereçlerin sağlanmasını ve öğretmenlere programın tanıtılması gerektiğini belirtmektedir.

Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi'nin (NCSS, 1993) yaptığı bir araştırmada, sosyal bilgiler dersi aracılığı ile, iyi vatandaş yetiştirilmesi için güçlü bir öğrenme ve öğretme ortamının önemi belirtilmiş ve amaçların, içeriğin belirlenmesi ve güçlü bir öğrenme-öğretme çalışması için programda anlamlılık, bütünlük, değerler, geliştirilebilirlik ve aktifliğin olması gereği üzerinde durulmuş öğretmenin rolü ve gelecek için kendini yetiştirmesinin önemi ortaya konulmuş, bunun için güçlü bir sosyal bilgiler programının geliştirilmesinin önemi vurgulanmıştır.

Bennett ve Scholes (2001) araştırmalarında teknolojinin kullanıldığı sosyal bilgiler dersiyle ilgili tutum ve amaçları incelemişler. Uygulamada ödevler ve içerik, öğrencinin teknolojiyi kullanmalarına imkân sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Öğrenciler tüm ödevlerini bilgisayar bağlantılı olarak yapmışlardır. Uygulama sonucunda öğrencilerin teknoloji ile ilgili deneyimleri belli düzeye gelmiştir. Bunun sonucunda sosyal bilgiler dersine ve teknoloji kullanımına yönelik öğrenci tutumlarında pozitif yönde değişiklikler olduğu görülmüştür. Sosyal bilgiler dersinde teknolojinin

kullanımıyla dersin kendileri için daha eğlenceli hale gelebileceği ve öğretmenlerin de yeni öğretim stratejileri geliştirebileceklerini belirtmişlerdir.

Yapılan araştırmalara genel olarak bakıldığında, çalışmaların daha çok sosyal bilgiler dersinin öğretimi ve programının çeşitli açılardan değerlendirmesi ile ilgili olduğu görülmektedir. Ancak, sosyal bilgiler öğretimi uygulamasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları daha geniş açılardan ele alıp inceleyen ve bunları iki farklı il merkezindeki ilköğretim okullarını örnek alarak irdeleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı ve verilerin analiz edilmesinde yararlanılan istatistiksel teknikler ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

İlköğretimde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunları tespit etmeyi amaçlayan bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2004: 77). Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlar, sosyal bilgiler öğretmenlerinin veri toplama aracına verdikleri yanıtlarla belirlenmeye çalışılmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Denizli ve Erzurum il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan bütün sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşıldığı için örneklem alınmamıştır. Bu araştırmanın yapılması için Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alınan izin Ek-1'de ve araştırmanın yapıldığı okulların listesi Ek-2 ve Ek-3 de verilmiştir. Veri toplama aracı olarak kullanılan anket ilgili okullarda görev yapan bütün sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanmıştır. Araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Denizli ve Erzurum merkez ilköğretim okullarında, 2009–2010 öğretim yılında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ile sınırlıdır.

Araştırmanın Evrenine Giren Deneklerin Kişisel Bilgileri:

Bu araştırmanın evrenine giren Denizli ve Erzurum il merkezinde görev yapan deneklerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, lisansüstü öğrenim, mezun olduğu branş, hizmet süreleri, hizmet içi eğitim ve kendini yeterli bulma durumuna ait bilgiler Tablo 3.1' den Tablo 3.9' a kadar olan tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Deneklerin Yaşa Göre Dağılımı

Yaş	Denizli		Erzurum		Genel	
	n	%	n	%	n	%
Belirtmemiş	-	-	7	6,5	7	3
21–30- yaş arası	22	17,5	31	29	53	22,6
31–40 yaş arası	65	51,6	43	40,2	108	46,2
41–50 yaş arası	22	17,5	16	14	38	16,2
51–60 yaş arası	16	12,7	10	9,3	26	11,1
60 yaş ve üstü	1	0,7	1	0,9	2	0,9
Toplam	126	100	108	100	234	100

Deneklerin yaşa göre dağılımı incelendiğinde genel verilerde deneklerin %22,6'sı 21–30 yaş arası, %46,2'si 31–40 yaş arası, %16,2'si 41–50 yaş arası, %11,1'i 51–60 yaş arası, %0,9'u 60 yaş ve üstüdür. Ayrıca deneklerin %3'ü yaşını belirtmemiştir.

Tablo 3.2. Deneklerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Denizli		Erzurum		Genel	
	n	%	n	%	n	%
Bayan	58	46	41	38,3	99	42,3
Bay	68	54	67	61,7	135	57,7
Toplam	126	100	108	100	234	100

Deneklerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde genel verilerde deneklerin %42,3'ü bayan, %57,7'si erkektir. Denizli'de %46 oranında bayan olmasına karşın Erzurum'da %38,3'tür. Denizli'de %54 oranında erkek olmasına karşın Erzurum'da %61,7'dir.

Tablo 3.3. Deneklerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Denizli		Erzurum		Genel	
	n	%	n	%	n	%
Öğretmen okulu	-	-	-	-	-	-
Eğitim Enstitüsü	17	13,5	8	7,5	25	10,7
Eğitim Fakültesi	85	67,5	72	67,3	157	67,1
Fen-Edebiyat Fakültesi	19	15,0	27	24,3	46	19,7
Diğer	5	4	1	0,9	6	2,5
Toplam	126	100	108	100	234	100

Deneklerin eğitim durumuna göre dağılımı incelendiğinde genel verilerde deneklerin %10,7'si eğitim enstitüsü, %67,1'i eğitim fakültesi, %19,7'si fen edebiyat fakültesi, %2,5'i diğer öğretim kurumu, ayrıca öğretmen okulu mezunu yoktur. Genel verilerde % 67,1 ile eğitim fakültesi mezunları ilk sırada yer alırken, ardından fen-edebiyat fakültesi, eğitim enstitüsü, sonra diğer öğretim kurumu olarak sıralamaktadır. Eğitim fakültesi mezunları neredeyse her iki ilde de aynıdır.

Tablo 3.4. Deneklerin Lisansüstü öğrenimleri Göre Dağılımı

Lisansüstü Öğrenim	Denizli		Erzurum		Genel	
	n	%	n	%	n	%
Yüksek lisans	8	6,3	11	10,3	19	8,1
Hayır (Bitirmedim)	118	93,7	97	89,7	215	91,9
Toplam	126	100	108	100	234	100

Deneklerin lisans dışında yüksek lisans ve doktora eğitimlerine göre dağılımı incelendiğinde genel verilerde deneklerin %91,9'u lisans mezunu, %8,1'i yüksek lisans mezunudur. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğu (%91,9) sadece lisans eğitimi almıştır. Denizli'de deneklerin %6,3'ü yüksek lisans yapmasına karşın Erzurum'da 10,3'tür.

Tablo 3.5. Deneklerin Lisans Öğretiminde Mezun Olduğu Branşa Göre Dağılımı

Mezun Olduğu Branş	Denizli		Erzurum		Genel	
	n	%	n	%	n	%
Sosyal bilgiler mezunu	28	22,2	41	38,3	69	29,5
Tarih bölümü mezunu	62	49,2	48	43,9	110	47
Coğrafya bölümü mezunu	23	18,3	19	17,8	42	17,9
Diğer	13	10,3	-	-	13	5,6
Toplam	126	100	108	100	234	100

Deneklerin mezun olduğu branşa göre dağılımı incelendiğinde genel verilerde deneklerin %29,5'i sosyal bilgiler mezunu, %47'si tarih bölümü mezunu, %17,9'u coğrafya bölümü mezunu, %5,6'sı diğer bölümlerden mezundur. Genel verilerde %47'lik oranla tarih bölümü mezunu denek çoğunluktadır. Sosyal bilgiler mezunu denek oranı Denizli'de %22,2 olmasına karşın Erzurum'da %38,3'tür. Tarih bölümü mezunu denek oranı Denizli'de %49,2 olmasına karşın Erzurum'da %43,9'dur. Coğrafya bölümü mezunu denek oranı Denizli'de %18,3 olmasına karşın Erzurum'da %17,8'dir. Diğer bölüm mezunu Denizli'de %10,3 olmasına karşın Erzurum'da diğer bölüm mezunu yoktur.

Tablo 3.6. Deneklerin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Hizmet Süresi	Denizli		Erzurum		Genel	
	n	%	n	%	n	%
0-5 yıl	12	9,5	18	16,8	30	12,8
6-10 yıl	33	26,2	36	33,6	69	29,6
11-15 yıl	39	31	24	22,4	63	26,9
16-20 yıl	17	13,5	10	9,3	27	11,5
21-25 yıl	13	10,3	5	3,7	18	7,7
25 ve üzeri	12	9,5	15	14	27	11,5
Toplam	126	100	108	100	234	100

Deneklerin hizmet sürelerine göre dağılımı incelendiğinde genel verilerde deneklerin %12,8'i 0–5 yıl arası, %29,5'i 6–10 yıl arası, %26,9'u 11–15 yıl arası, %11,5'i 16–20 yıl arası, %7,7'si 21–25 yıl arası, %11,5'i 25 ve üzeri yıl hizmettedir. Genel verilerde %29,5'lik oranla 6–10 yıl arası hizmet en fazladır.

Tablo 3.7. Deneklerin Katıldıkları Hizmet İçi Eğitime Göre Dağılımı

Hizmet İçi Eğitim	Denizli		Erzurum		Genel	
	n	%	n	%	n	%
Evet (Katıldım)	70	55,6	74	68,2	143	61,1
Hayır (Katılmadım)	56	44,4	34	31,8	91	38,9
Toplam	126	100	108	100	234	100

Deneklerin katıldıkları hizmet içi eğitim ve kurslara göre dağılımı incelendiğinde genel verilerde %61,1'i hizmet içi eğitime katıldığını, %38,9'u hizmet içi eğitime katılmadığını belirtmiştir. Genel verilerde %61,1'lik oranla hizmet içi eğitim alanlar çoğunluktadır. Denizli'de hizmet içi eğitime katılanların oranı %55,6 olmasına karşın Erzurum'da %68,2'dir.

Tablo 3.8. Deneklerin Görev Yaptığı Okulun Sosyo-ekonomik Durumuna Göre Dağılımı

Okulun Sosyo-ekonomik Durumu	Denizli		Erzurum		Genel	
	n	%	n	%	n	%
Düşük	45	35,7	45	41,1	90	38,5
Orta	72	57,2	51	47,7	123	52,6
Yüksek	9	7,1	12	11,2	21	9
Toplam	126	100	108	100	234	100

Deneklerin görev yaptıkları okulun sosyo-ekonomik durumu göre dağılımı incelendiğinde genel verilerde deneklerin çalıştıkları okulların %38,5'i düşük, %52,6'sı orta, %9'u yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahiptir. Genel verilerde %52,6'lık oranla en fazla orta sosyo-ekonomik düzeyli okullar fazladır. Düşük düzeyli sosyo-ekonomik okulların oranı Denizli'de %35,7 olmasına karşın Erzurum'da

%41,1'dir. Orta düzeyli sosyo-ekonomik okulların oranı Denizli'de %57,2 olmasına karşın Erzurum'da %47,7'dir. Yüksek düzeyli sosyo-ekonomik okulların oranı Denizli'de %7,1 olmasına karşın Erzurum'da %11,2'dir.

Tablo 3.9. Deneklerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kendini Yeterli Bulmalarına Göre Dağılımı

Kendini Yeterli Bulmalarına	Denizli		Erzurum		Genel	
	n	%	n	%	n	%
Evet	99	78,6	89	82,2	188	80,3
Kısmen	27	21,4	19	17,8	46	19,7
Toplam	126	100	108	100	234	100

Deneklerin sosyal bilgiler öğretiminde kendilerini yeterli bulmalarına göre dağılımı incelendiğinde genel verilerde sosyal bilgiler öğretiminde öğretmenlerin %80,3'ü yeterli, %19,7'si kısmen yeterlidir. Denizli'de deneklerin %78,6'sı kendini yeterli bulmasına karşın Erzurum'da bu oran %82,2'dir. Denizli'de deneklerin %21,4'ü kendini kısmen yeterli bulmasına karşın Erzurum'da bu oran %17,8'dir.

3.3. Veri Toplama Aracı

İlköğretimde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ile ilgili tez danışmanının katkısı ve gözetiminde araştırmacı tarafından Likert tipli anket formu geliştirilmiştir.

Veri toplama aracı hazırlamadan önce konu ile ilgili literatür incelenmiştir. Veri toplama aracı geliştirme aşamasında Acıpayam ilçesinde 2009–2010 eğitim-öğretim yılında görev yapan yaklaşık on beş sosyal bilgiler öğretmenine veri toplama aracı taslağı verilerek veri toplama aracındaki soruların; karşılaşılan sorunları kapsama yeterliliği, kullanılan kavramların ve soru biçimlerinin anlaşılabilirliği ve ölçme aracında değinilmeyen sorunlar tespit edilmiştir. Bu çalışmaların sonunda gerekli düzenlemeler yapılarak nihai veri toplama aracı hazırlanmıştır.

Veri toplamak için hazırlanmış olan anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde deneklere uygulanan kişisel bilgi formu (Ek-4) yer almaktadır. İkinci bölümde sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunların ve bunların değerlendirildiği beş dereceli Likert ölçeği (Ek-5) kullanılmıştır. Katılımcılardan her maddenin karşısında bulunan “hiç katılmıyorum”, kısmen

katılmıyorum”, “fikrim yok”, “kısmen katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” seçeneklerinden birinin işaretlenmesi istenmektedir. Üçüncü bölümde ölçme aracının sonuna eklenen açık uçlu, deneklerin eklemek istedikleri sorunlar ve çözüm önerileri bölümünden oluşmaktadır.

Veri toplama aracı kişisel bilgiler hariç 38 maddeden oluşmaktadır. Veri toplama aracında yer alan soru maddelerinin boyutlara göre numaraları aşağıda verilmiştir.

Öğrenciden kaynaklanan sorunlar	: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
SBS ve dershaneden kaynaklanan sorunlar	: 10, 11, 12, 13, 14, 15
Öğretmenden kaynaklanan sorunlar	: 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23
Yöntem ve teknikten kaynaklanan sorunlar	: 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31
Müfredattan kaynaklanan sorunlar	: 29, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38

3.4. Verilerin Analizi

Veri toplama aracıyla elde edilen verilerin analizi SSPS 15 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Bu araştırmada kullanılan “İlköğretimde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar Anket Formu” güvenirlik katsayısı $\alpha = 75$ olarak bulunmuştur. Alt boyutlara ilişkin güvenirliği incelediğimizde öğrenciden kaynaklanan sorunların güvenirliği $\alpha = 45$, SBS ve dershaneden kaynaklanan sorunların $\alpha = 40$, Öğretmenden kaynaklanan sorunlar $\alpha = 10$, Yöntem ve teknikten kaynaklanan sorunlar $\alpha = 54$, Müfredattan kaynaklanan sorunlar $\alpha = 58$ olarak bulunmuştur.

Veri toplama aracının kapsam geçerliliği için uzman görüşü alınmıştır. Görev yapan 15 sosyal bilgiler öğretmeni, tez danışmanı ve Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim dalındaki bir araştırma görevlisinden uzman görüşü alınarak veri toplama aracı yeniden yapılandırılmıştır.

İlköğretim ikinci kademe sosyal bilgiler öğretmenlerinin ölçme aracında kişisel bilgilerin yüzdelik dağılımları ve karşılaşılan sorunlara yönelik verdikleri cevapların aritmetik ortalamaları bulunmuştur. Betimsel istatistik teknikleriyle araştırmanın bağımsız değişkenlerine (cinsiyet, yaş, görev yeri, eğitim durumu, mezun olduğu branş,

lisansüstü öğrenim, hizmet süresi, katıldığı hizmet içi eğitim, okulun sosyo-ekonomik durumu ve kendini yeterli bulma) göre toplanan veriler, amaçlara paralel şekilde gruplandırılarak analiz edilmiştir.

Vardamsal istatistik teknikleri (t testi ve anova) yerine, betimsel istatistik teknikleri (aritmetik ortalama) kullanılmıştır. Çünkü Kaptan (1998)'a göre bir araştırmada evrenin tamamına ulaşıldı ise vardamsal istatistik teknikleri yerine betimsel istatistik teknikleri kullanılmalıdır.

Açık uçlu soruya verilen cevaplar araştırma probleminin alt boyutları olan öğrenciden, SBS ve dershaneden, öğretmenden, yöntem teknikten ve müfredattan kaynaklanan sorunlara göre ayrıştırılarak olduğu gibi verilmiştir.

3.5.Verilerin Yorumlanması:

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesinde beşli Likert ölçeği kullanılmıştır. Katılma derecesi aralıkları $n-1/n$ formülü kullanılarak bulunmuştur. Hesaplama sonucu seçenek aralıkları arasında 0.80 olarak belirlenmiştir. Ankette kullanılan beşli Likert ölçeğine uygun olarak elde edilen puanların derecelendirilmesi ve yorumlanması için gerçek alt ve üst sınırlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.10. Likert Ölçeği Dizi Aralığı Veri Tablosu

<u>ALT-ÜST SINIRI</u>	<u>NİTELİK GRUPLARI</u>
4.21 – 5.00	Tamamen Katılıyorum
3.41 – 4.20	Kısmen Katılıyorum
2.61 – 3.40	Fikrim Yok
1.81 – 2.60	Kısmen Katılmıyorum
1.00 – 1.80	Hiç Katılmıyorum

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırma probleminin çözümü için, ölçme aracı ile toplanan verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “İlköğretimde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin Sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar” nelerdir?

4.1.1. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Tablo 4.1. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulguların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sıra no	Soru no	MADDELER	$\bar{x}$	ss	Anlam
1	2	Öğrenciler bana karşı olumlu tutuma sahiptir.	4,60	,661	Tamamen Katılıyorum
2	1	Öğrenciler, Sosyal bilgiler dersine karşı olumlu tutuma sahiptir.	4,11	,960	Kısmen Katılıyorum
3	4	Öğrenciler, Sosyal bilgiler dersinin öğrenci merkezli işlenmesini olumlu buluyor.	4,11	1,054	Kısmen Katılıyorum
4	3	Öğrencilerin derste her şeyi öğretmenden beklmeleri Sosyal bilgiler dersi öğretimini olumsuz etkiliyor.	4,10	,934	Kısmen Katılıyorum
5	8	Öğrenciler, Sosyal bilgiler dersinde neden-sonuç ilişkisi kurma, eleştirel bakış açısını kullanma, problem çözme vb. becerileri sergileyebiliyor.	3,84	,996	Kısmen Katılıyorum.
6	6	Öğrenciler, Sosyal bilgiler dersinde edinilen bilgi, beceri ve değerleri günlük hayatta kullanabiliyor.	3,82	,926	Kısmen Katılıyorum
7	7	Öğrenciler, diğer derslere göre Sosyal bilgiler dersini ezber dersi olarak görmektedir.	3,78	1,103	Kısmen Katılıyorum
8	5	Öğrenciler, ders kitabı dışında Sosyal bilgiler dersi ile ilgili yazılı ve görsel materyalleri yeterli derecede kullanabiliyor.	3,53	1,127	Kısmen Katılıyorum
9	9	Öğrenciler, Sosyal bilgiler Ders Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabı'nı amacına uygun kullanabiliyor.	3,50	1,180	Kısmen Katılıyorum
TOPLAM			3,93	,993	Kısmen Katılıyorum

Öğrenciden kaynaklanan sorunlar incelendiğinde öğretmenlerin öğrenciden kaynaklanan sorunlara verdikleri cevapların 4,60'lık en yüksek düzeyde ortalama ile “Öğrenciler bana karşı olumlu tutuma sahiptir.” maddesidir. En düşük düzeyde 3,50'lik ortalama “Öğrenciler, sosyal bilgiler ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabını amacına uygun kullanabiliyor.” maddesidir. Öğretmenler öğrenciden kaynaklanan sorunlara genel olarak kısmen katılmaktadır.

Katılan denekler, “Öğrenciler bana karşı olumlu tutuma sahiptir.” maddesi hakkında tamamen katıldığını; “Öğrenciler, sosyal bilgiler dersine karşı olumlu tutuma sahiptir.”, “Öğrencilerin derste her şeyi öğretmenden beklmeleri sosyal bilgiler dersi öğretimini olumsuz etkiliyor.”, “Öğrenciler, sosyal bilgiler dersinin öğrenci merkezli işlenmesini olumlu buluyor.”, “Öğrenciler, ders kitabı dışında sosyal bilgiler dersi ile ilgili yazılı ve görsel materyalleri yeterli derecede kullanabiliyor.”, “Öğrenciler, sosyal bilgiler dersinde edinilen bilgi, beceri ve değerleri günlük hayatta kullanabiliyor.”, “Öğrenciler, diğer derslere göre sosyal bilgiler dersini ezber dersi olarak görmektedir.”, “Öğrenciler, sosyal bilgiler dersinde neden-sonuç ilişkisi kurma, eleştirel bakış açısını kullanma, problem çözme vb. becerileri sergileyebiliyor.” ve “Öğrenciler, sosyal bilgiler ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabını amacına uygun kullanabiliyor.” maddeleri hakkında kısmen katıldığını belirtmişlerdir.

4.1.2. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Tablo 4.2. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulguların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sıra No	Soru No	MADDELER	$\bar{x}$	ss	Anlam
1	13	Öğrenciler, yılsonunda yapılan SBS' de Sosyal bilgiler alanındaki soruları diğer alanlardaki sorulara göre daha iyi yapıyor.	4,20	,839	Tamamen Katılıyorum
2	12	Yılsonu yapılan SBS' de çıkan sorular, Sosyal bilgiler müfredatı ile uyumludur.	4,05	1,161	Kısmen Katılıyorum
3	14	Sosyal bilgiler dersini işlerken, SBS'yi dikkate almak beni sınırlandırıyor.	3,56	1,345	Kısmen Katılıyorum
4	15	SBS nedeniyle Sosyal bilgiler dersinde üst düzey becerileri öğretemiyorum.	3,44	1,326	Kısmen Katılıyorum
5	10	Dershaneye giden öğrencilerin, sınıf ortamında sergiledikleri davranışlar diğer öğrencilerin motivasyonunu olumsuz etkiliyor.	3,00	1,472	Fikrim Yok
6	11	Dershaneye giden öğrencilerin, sınıf ortamında sergiledikleri davranışlar benim motivasyonunu olumsuz etkiliyor.	2,17	1,466	Kısmen Katılmıyorum
TOPLAM			3,40	1,268	Kısmen Katılıyorum

SBS ve dershaneden kaynaklanan sorunlar incelendiğinde öğretmenlerin SBS ve dershaneden kaynaklanan sorunlara verdikleri cevapların 4,20'lik en yüksek düzeyde ortalama ile "Öğrenciler, yılsonunda yapılan SBS de Sosyal bilgiler alanındaki soruları diğer alanlardaki sorulara göre daha iyi yapabiliyor." maddesidir. En düşük düzeyde 2,17'lik ortalama ile "Dershaneye giden öğrencilerin, sınıf ortamında sergiledikleri davranışlar benim motivasyonunu olumsuz etkiliyor." maddesidir.

Katılan denekler, "Dershaneye giden öğrencilerin, sınıf ortamında sergiledikleri davranışlar diğer öğrencilerin motivasyonunu olumsuz etkiliyor." maddesi hakkında fikri olmadığını; "Dershaneye giden öğrencilerin, sınıf ortamında sergiledikleri davranışlar benim motivasyonunu olumsuz etkiliyor." maddesi hakkında kısmen katılmadığını; "Öğrenciler, yılsonunda yapılan SBS'de sosyal bilgiler alanındaki soruları diğer alanlardaki sorulara göre daha iyi yapabiliyor." maddesi hakkında tamamen katıldığını; "Yılsonu yapılan SBS'de çıkan sosyal bilgiler alanındaki sorular ile sosyal bilgiler müfredatı uyumludur.", "Sosyal bilgiler dersini işlerken, SBS'yi dikkate almak beni sınırlandırıyor.", "SBS nedeniyle sosyal bilgiler dersinde üst düzey (uygulama, analiz, sentez, değerlendirme) becerileri öğretemiyorum." maddeleri hakkında kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir.

4.1.3. Öğretmen Deneklerin Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Tablo 4.3. Öğretmen Deneklerin Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulguların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sıra No	Soru No	MADDELER	$\bar{x}$	ss	Anlam
1	21	Dersin işleniş sırasında meydana gelen öğretim ile ilgili sorunları çözebiliyorum.	4,65	,638	Tamamen Katılıyorum
2	20	Dersin işleniş sırasında meydana gelen disiplin sorunlarını çözebiliyorum.	4,53	,829	Tamamen Katılıyorum
3	19	Yeni eğitim teknolojilerini kullanabilme yeterliliğine sahibim.	4,34	,937	Tamamen Katılıyorum
4	22	Sosyal bilgiler ile ilgili güncel bilgileri ve mesleki yayınları takip ederek kendimi geliştiriyorum.	4,17	,865	Kısmen Katılıyorum
5	23	Sosyal bilgiler dersinde bilgiyi öğrenciye hazır veren rolden, öğrenciye rehberlik eden role adapte olabildim.	4,16	,840	Kısmen Katılıyorum
6	17	Sosyal bilgiler öğretmeni olarak meslekî ve toplumsal statümden memnunum.	3,8	1,373	Kısmen Katılıyorum
7	16	Öğretmenlik mesleğinden kazandığım maaşın düzeyi motivasyonumu olumsuz etkiliyor.	3,41	1,540	Kısmen Katılıyorum
8	18	Çalıştığım yerde ulaşım ve barınma sorunu yaşıyorum.	1,93	1,520	Kısmen Katılmıyorum
TOPLAM			3,88	1,068	Kısmen Katılıyorum

Öğretmenden kaynaklanan sorunlar incelendiğinde öğretmenlerin, öğretmenden kaynaklanan sorunlara verdikleri cevapların 4,65'lik en yüksek düzeyde ortalama ile "Dersin işleniş sırasında meydana gelen öğretim ile ilgili sorunları çözebiliyorum." maddesidir. En düşük düzeyde 1,93'lik ortalama ile "Çalıştığım yerde ulaşım ve barınma sorunu yaşıyorum" maddesidir.

Katılan denekler, "Çalıştığım yerde ulaşım ve barınma sorunu yaşıyorum" maddesi hakkında kısmen katılmadığını; "Yeni eğitim teknolojilerini (bilgisayar, projeksiyon vb.) kullanabilme yeterliliğine sahibim.", "Dersin işleniş sırasında meydana gelen disiplin sorunlarını çözebiliyorum." ve "Dersin işleniş sırasında meydana gelen öğretim ile ilgili sorunları çözebiliyorum." maddeleri hakkında tamamen katıldığını; "Öğretmenlik mesleğinden kazandığım maaşın düzeyi motivasyonumu olumsuz etkiliyor.", "Sosyal bilgiler öğretmeni olarak meslekî ve toplumsal statümden memnunum.", "Sosyal bilgiler ile ilgili güncel bilgileri ve mesleki yayınları takip ederek kendimi geliştiriyorum." ve "Sosyal bilgiler dersinde bilgiyi öğrenciye hazır veren rolden, öğrenciye rehberlik eden role adapte olabildim." maddeleri hakkında kısmen katıldığını belirtmişlerdir.

4.1.4. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Tablo 4.4. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulguların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sıra No	Soru No	MADDELER	$\bar{x}$	ss	Anlam
1	25	Öğrenci merkezli yaklaşımlar (yapılandırmacılık, çoklu zekâ, problem çözme vb.) hakkında yeterince bilgi sahibiyim.	4,25	,809	Tamamen Katılıyorum
2	26	Öğrenci merkezli yaklaşımların derste <u>nasıl uygulanacağı</u> hakkında yeterince bilgi sahibiyim.	4,25	,797	Tamamen Katılıyorum
3	27	Ders işlerken öğrenci merkezli yaklaşımları doğru ve etkili bir şekilde uygulayabiliyorum	4,11	,794	Kısmen Katılıyorum
4	24	Geleneksel yöntemleri (düz anlatım, soru-cevap vb.) derste sürekli kullanıyorum.	3,63	1,131	Kısmen Katılıyorum
5	31	Sosyal bilgiler dersine ait sınıf uygulaması sayesinde dersi, daha etkin ve verimli bir şekilde işliyorum.	3,47	1,423	Kısmen Katılıyorum
6	30	Sosyal bilgiler dersine ait sınıfım, dersi verimli ve etkili bir şekilde işleyebilmem için yeterli araç-gereç donanımı sahiptir.	3,01	1,516	Fikrim Yok
7	28	Sosyal bilgiler dersini öğrenci merkezli yaklaşımlarla işlediğimde müfredatı yetiştirebiliyorum.	3,01	1,503	Fikrim Yok
TOPLAM			3,48	1,186	Kısmen Katılıyorum

Yöntem ve teknikten kaynaklanan sorunlar incelendiğinde öğretmenlerin yöntem ve teknikten kaynaklanan sorunlara verdikleri cevapların 4,25'lik en yüksek düzeyde ortalama ile “Öğrenci merkezli yaklaşımlar (yapılandırmacılık, çoklu zekâ, problem çözme vb.) hakkında yeterince bilgi sahibiyim.” maddesidir. En düşük düzeyde 3,01'lik ortalama ile “Sosyal bilgiler dersini öğrenci merkezli yaklaşımlarla işlediğimde müfredatı yetiştirebiliyorum.” maddesidir.

Katılan denekler, “Sosyal bilgiler dersini öğrenci merkezli yaklaşımlarla işlediğimde müfredatı yetiştirebiliyorum.” ve “Sosyal bilgiler dersine ait sınıfım, dersi verimli ve etkili bir şekilde işleyebilmem için yeterli araç-gereç donanımı sahiptir.” maddeleri hakkında fikri olmadığını; “Öğrenci merkezli yaklaşımlar (yapılandırmacılık, çoklu zekâ, problem çözme vb.) hakkında yeterince bilgi sahibiyim.” ve “Öğrenci merkezli yaklaşımların derste nasıl uygulanacağı hakkında yeterince bilgi sahibiyim.” maddeleri hakkında tamamen katıldığını; “Geleneksel yöntemleri (düz anlatım, soru-cevap vb.) derste sürekli kullanıyorum.”, “Ders işlerken öğrenci merkezli yaklaşımları doğru ve etkili bir şekilde uygulayabiliyorum.” ve “Sosyal bilgiler dersine ait sınıf uygulaması sayesinde dersi, daha etkin ve verimli bir şekilde işliyorum.” maddeleri hakkında kısmen katıldığını belirtmişlerdir.

4.1.5. Müfredattan Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Tablo 4.5. Müfredattan Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulguların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sıra No	Soru No	MADDELER	$\bar{x}$	ss	Anlam
1	33	Sosyal bilgiler dersi sayesinde öğrencilerin ulusal değerleri kazandığına inanıyorum.	4,32	,970	Tamamen Katılıyorum
2	37	I. Kademe Sosyal bilgiler dersinin, Sosyal bilgiler öğretmeni tarafından verilmesi II. kademe sosyal bilgiler öğretimini daha verimli hale getirebilir.	4,27	1,105	Tamamen Katılıyorum
3	34	Sosyal bilgiler dersi sayesinde öğrencilerin evrensel değerleri kazandığına inanıyorum.	4,23	,966	Tamamen Katılıyorum
4	32	Sosyal bilgiler dersinin gerektirdiği ulusal ve evrensel değerlerle ilgili kavramları öğrencilerin kazandığına inanıyorum.	4,06	,960	Kısmen Katılıyorum
5	35	Sosyal bilgiler dersi sayesinde öğrencilerin yeterince toplumsallaşılıyor.	3,91	,891	Kısmen Katılıyorum
6	36	Sosyal bilgiler dersi, dersin ana misyonu olan etkin vatandaş yetiştirmek için yeterlidir.	3,80	1,172	Kısmen Katılıyorum
7	38	Sosyal bilgiler programı ve nasıl uygulanacağıyla ilgili detaylı hizmet içi eğitime ihtiyaç duyuyorum.	3,16	1,497	Fikrim Yok
8	29	Sosyal bilgiler dersinin haftada 3 saat olması, ders kitabını yetiştirmem için yeterlidir.	2,14	1,517	Kısmen Katılmıyorum
TOPLAM			3,74	1,135	Kısmen Katılıyorum

Müfredattan kaynaklanan sorunlar incelendiğinde öğretmenlerin öğrenciden kaynaklanan sorunlara verdikleri cevapların 4,32'lik en yüksek düzeyde ortalama ile “Sosyal bilgiler dersi sayesinde öğrencilerin ulusal değerleri (vatan, millet, devlet, dil, bayrak, gelenek ve görenekler vb.) kazandığına inanıyorum.” maddesidir. En düşük düzeyde 2,14'lük ortalama ile “Sosyal bilgiler dersinin haftada 3 saat olması, ders kitabındaki ünite ve konuları yetiştirmem için yeterlidir.” maddesidir.

Katılan denekler, “Sosyal bilgiler dersinin haftada 3 saat olması, ders kitabındaki ünite ve konuları yetiştirmem için yeterlidir.” maddesine kısmen katılmadığını; “Sosyal bilgiler programı ve nasıl uygulanacağı ile ilgili detaylı bir hizmet içi eğitime ihtiyaç duyuyorum.” maddesine fikri olmadığını; “Sosyal bilgiler dersinin gerektirdiği ulusal ve evrensel değerlerle ilgili kavramları öğrencilerin kazandığına inanıyorum.”, “Sosyal bilgiler dersi sayesinde öğrencilerin yeterince toplumsallaşılıyor.” ve “Sosyal bilgiler dersi, dersin ana misyonu olan bilinçli ve etkin vatandaşı (vatanı ve milletini seven - haklarını bilen ve kullanan - sorumluluklarını yerine getiren) yetiştirmek için yeterlidir.” maddelerine kısmen katıldığını; “Sosyal bilgiler dersi sayesinde öğrencilerin ulusal değerleri (vatan, millet, devlet, dil, bayrak, gelenek ve görenekler vb.) kazandığına inanıyorum.”, “Sosyal bilgiler dersi sayesinde öğrencilerin evrensel değerleri (demokrasi, barış, eşitlik, sevgi, uygarlık, bilim, sanat, çevre duyarlılığı vb.) kazandığına inanıyorum.” ve “İlköğretim I. kademe sosyal bilgiler dersinin, sosyal bilgiler öğretmeni tarafından verilmesi II. kademe sosyal bilgiler öğretimini daha verimli hale getirebilir.” maddelerine tamamen katıldığını belirtmişlerdir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

4.2.1. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi

Öğrenciden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşler ile araştırmanın bağımsız değişkenleri a) cinsiyet, b) görev yeri, c) katıldığı hizmet içi eğitim, d) yaş, e) eğitim durumu, f) mezun olduğu branş, g) lisansüstü öğrenim, h) hizmet süresi, ı) okulun sosyo-ekonomik durumu ve i) kendini yeterli bulmaya göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 4.6' dan Tablo 4.15' e kadar olan tablolarda analiz edilmiştir.

a) Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.6. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss
Bay	135	3,93	,430
Bayan	99	3,93	,443
Toplam	234		

Kadın ve erkek öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, kadın ve erkek öğretmenlerin öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,93 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir.

b) Öğretmenlerin Görev Yerine Göre Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.7. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yerlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Görev yeri	n	$\bar{x}$	ss
Denizli	126	3,94	,432
Erzurum	108	3,92	,439
Toplam	234		

Denizli ve Erzurum’da görev yapan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, Denizli’de görev yapan öğretmenlerin, öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,94 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Erzurum’da görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması, Denizli’de görev yapan öğretmenlere çok yakın ve 3,92 olarak ortaya çıkmış, genel olarak “kısmen katılıyorum” biçiminde yanıt verdikleri saptanmıştır.

c) Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerine Göre Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.8. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Hizmet İçi Eğitim	n	$\bar{x}$	ss
Evet	143	3,96	,427
Hayır	91	3,88	,443
Toplam	234		

Hizmet içi eğitim alan ve almayan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, eğitim alan öğretmenlerin, öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,96 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Hizmet içi eğitim almayan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,88 olarak ortaya çıkmış, genel olarak “kısmen katılıyorum” biçiminde yanıt verdikleri gözlenmiştir.

d) Öğretmenlerin Yaşına Göre Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.9. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Yaşına Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Yaş	n	$\bar{x}$	ss
21-30 yaş arası	53	3,90	,487
31-40 yaş arası	111	3,90	,441
41-50 yaş arası	40	3,96	,366
51 yaş ve üzeri	30	4,05	,386
Toplam	234		

Farklı yaş gruplarındaki öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, 21-30 yaş arası öğretmenlerin, öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,90 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. 31-40 yaş arası öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,90, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 41-50 yaş arası öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,96, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 51 yaş ve üzeri öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 4,05, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

e) Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.10. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	ss
Eğitim Enstitüsü	27	3,98	,355
Eğitim Fakültesi	159	3,93	,442
Fen-Edebiyat Fak.	48	3,91	,455
Toplam	234		

Farklı eğitim durumuna sahip öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenlerin, öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,98 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,93, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” ve fen-edebiyat fakültesinden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,91, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

f) Öğretmenlerin Mezun Olduğu Branşa Göre Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.11. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Mezun Olduğu Branşa Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Mezun Olduğu Branş	n	$\bar{x}$	ss
Sosyal bilgiler	74	3,91	,484
Tarih	114	3,92	,429
Coğrafya	46	3,99	,359
Toplam	234		

Farklı bölümlerden mezun olan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, sosyal bilgiler bölümünden mezun olan öğretmenlerin, öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,91 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Tarih bölümünden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,92, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” ve coğrafya bölümünden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,99, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

g) Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenimine Göre Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.12. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenimine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Lisansüstü Öğrenime	n	$\bar{x}$	ss
Yüksek Lisans	19	3,88	,431
Hayır (Bitirmedim)	215	3,94	,435
Toplam	234		

Lisansüstü öğrenim yapan ve yapmayan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, yüksek lisans yapan öğretmenlerin, öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,88 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Yüksek lisans yapmayan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,94 katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

h) Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.13. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Hizmet Süresi	n	$\bar{x}$	ss
0-5 yıl arası	30	3,82	,521
6-10 yıl arası	69	3,95	,471
11-15 yıl arası	63	3,87	,413
16-20 yıl arası	27	4,02	,325
21 yıl ve üstü	45	3,99	,389
Toplam	234		

Farklı hizmet sürelerine sahip öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, hizmet süresi 0-5 yıl arası olan öğretmenlerin, öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,82 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları, 6-10 yıl arası olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,95, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 11-15 yıl arası olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,87, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 16-20 yıl arası olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 4,02, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” ve 21 yıl üzeri olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,99, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

ı) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.14. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Okulun Sosyo - Ekonomik Durumu	n	$\bar{x}$	ss
Düşük	90	3,82	,468
Orta	123	3,99	,414
Yüksek	21	4,02	,306
Toplam	234		

Farklı sosyo-ekonomik düzeylere sahip okullarda görev yapan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, sosyo-ekonomik düzeyi düşük okullarda görev yapan öğretmenlerin, öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,82 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları, sosyo-ekonomik düzeyi orta olan okullarda görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,99, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” ve sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan okullarda görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 4,02, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

i) Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Durumuna Göre Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.15. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Kendini Yeterli Bulma	n	$\bar{x}$	ss
Evet	188	3,99	,413
Kısmen	46	3,69	,448
Toplam	234		

Kendini yeterli bulan ve bulmayan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, kendini yeterli bulan öğretmenlerin, öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,99 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları, kendini kısmen yeterli bulan öğretmenlerin ise konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,69, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

4.2.2. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi

SBS ve dershaneden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşler ile araştırmanın bağımsız değişkenleri a) cinsiyet, b) görev yeri, c) katıldığı hizmet içi eğitim, d) yaş, e) eğitim durumu, f) mezun olduğu branş, g) lisansüstü öğrenim, h) hizmet süresi, ı) okulun sosyo-ekonomik durumu ve i) kendini yeterli bulmaya göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 4.16’ dan Tablo 4.25’ e kadar olan tablolarda analiz edilmiştir.

a) Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.16. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss
Bay	135	3,37	,678
Bayan	99	3,45	,594
Toplam	234		

Kadın ve erkek öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, kadın öğretmenlerin dershaneden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,37 olduğu ve genel olarak “fikrim yok” görüşünde oldukları görülmektedir. Erkek öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,45 olarak ortaya çıkmış, genel olarak “katılıyorum” biçiminde yanıt verdikleri gözlenmiştir.

b) Öğretmenlerin Görev Yerine Göre SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.17. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yerlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Görev Yeri	n	$\bar{x}$	ss
Denizli	126	3,44	,609
Erzurum	108	3,36	,684
Toplam	234		

Denizli ve Erzurum’da görev yapan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, Denizli’de görev yapan öğretmenlerin, dershaneden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,44 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Erzurum’da görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,36 olarak ortaya çıkmış, genel olarak “fikrim yok” biçiminde yanıt verdikleri saptanmıştır.

c) Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerine Göre SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.18. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Hizmet İçi Eğitim	n	$\bar{x}$	ss
Evet	143	3,38	,640
Hayır	91	3,44	,654
Toplam	234		

Hizmet içi eğitim alan ve almayan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, eğitim alan öğretmenlerin, dershaneden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,38 olduğu ve genel olarak “fikrim yok” görüşünde oldukları görülmektedir. Hizmet içi eğitim almayan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,44 olarak ortaya çıkmış, genel olarak “kısmen katılıyorum” biçiminde yanıt verdikleri saptanmıştır.

d) Öğretmenlerin Yaşına Göre SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.19. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Yaşına Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Yaş	n	$\bar{x}$	ss
21-30 yaş arası	53	3,32	,610
31-40 yaş arası	111	3,38	,592
41-50 yaş arası	40	3,43	,748
51 yaş ve üzeri	30	3,58	,734
Toplam	234		

Farklı yaş gruplarındaki öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, 21-30 yaş arası öğretmenlerin, dershaneden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,32 olduğu ve genel olarak “fikrim yok” görüşünde oldukları görülmektedir. 31-40 yaş arası öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,38, katılma düzeyleri “fikrim yok”, 41-50 yaş arası öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,43, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 51 yaş ve üzeri öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,58, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

e) Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.20. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	ss
Eğitim Enstitüsü	27	3,48	,801
Eğitim Fakültesi	159	3,38	,612
Fen-Edebiyat Fak.	48	3,45	,662
Toplam	234		

Farklı eğitim durumuna sahip öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenlerin, dershaneden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,48 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,38, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” ve fen-edebiyat fakültesinden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,45, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

f) Öğretmenlerin Mezun Olduğu Branşa Göre SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.21. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Mezun Olduğu Branşa Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Mezun Olduğu Branş	n	$\bar{x}$	ss
Sosyal bilgiler	74	3,36	,613
Tarih	114	3,43	,657
Coğrafya	46	3,39	,673
Toplam	234		

Farklı branşlardan mezun olan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, sosyal bilgiler bölümünden mezun olan öğretmenlerin, dershaneden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,36 olduğu ve genel olarak “fikrim yok” görüşünde oldukları görülmektedir. Tarih bölümünden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,43, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” ve coğrafya bölümünden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,39, katılma düzeyleri “fikrim yok” biçiminde ortaya çıkmıştır.

g) Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenimine Göre SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.22. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenimine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Lisansüstü Öğrenime	n	$\bar{x}$	ss
Yüksek Lisans	19	3,77	,716
Hayır (Bitirmedim)	215	3,37	,630
Toplam	234		

Lisansüstü öğrenim yapan ve yapmayan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, yüksek lisans yapan öğretmenlerin, dershaneden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,77 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Yüksek lisans yapmayan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,37, katılma düzeyleri “fikrim yok” biçiminde ortaya çıkmıştır.

h) Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.23. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Hizmet Süresi	n	$\bar{x}$	ss
0-5 yıl arası	30	3,17	,584
6-10 yıl arası	69	3,49	,566
11-15 yıl arası	63	3,29	,597
16-20 yıl arası	27	3,47	,703
21 yıl ve üstü	45	3,54	,770
Toplam	234		

Farklı hizmet sürelerine sahip öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, hizmet süresi 0-5 yıl arası olan öğretmenlerin, dershaneden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,17 olduğu ve genel olarak “fikrim yok” görüşünde oldukları, 6-10 yıl arası olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,49, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 11-15 yıl arası olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,29, katılma düzeyleri “fikrim yok”, 16-20 yıl arası olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,47, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” ve 21 yıl üzeri olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,54, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

ı) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.24. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Okulun Sosyo-Ekonomik Durumu	n	$\bar{x}$	ss
Düşük	90	3,27	,628
Orta	123	3,45	,631
Yüksek	21	3,72	,679
Toplam	234		

Farklı sosyo-ekonomik düzeylere sahip okullarda görev yapan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, sosyo-ekonomik düzeyi düşük okullarda görev yapan öğretmenlerin, dershaneden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,27 olduğu ve genel olarak “fikrim yok” görüşünde oldukları, sosyo-ekonomik düzeyi orta olan okullarda görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,45, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” ve sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan okullarda görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,72, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

i) Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Durumuna Göre SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.25. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Kendini Yeterli Bulma	n	$\bar{x}$	ss
Evet	188	3,41	,648
Kısmen	46	3,37	,636
Toplam	234		

Kendini yeterli bulan ve bulmayan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, kendini yeterli bulan öğretmenlerin, öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,41 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları, kendini kısmen yeterli bulan öğretmenlerin ise konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,37, katılma düzeyleri “fikrim yok” biçiminde ortaya çıkmıştır.

4.2.3. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi

Öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşler ile araştırmanın bağımsız değişkenleri a) cinsiyet, b) görev yeri, c) katıldığı hizmet içi eğitim, d) yaş, e) eğitim durumu f) mezun olunan branş, g) lisansüstü öğrenim, h) hizmet süresi, ı) okulun sosyo-ekonomik durumu ve i) kendini yeterli bulmaya göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 4.26’ dan Tablo 4.35’ e kadar olan tablolarda analiz edilmiştir.

a) Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.26. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss
Bay	135	3,88	,407
Bayan	99	3,78	,425
Toplam	234		

Kadın ve erkek öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, kadın öğretmenlerin öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,88 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Erkek öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,87 olarak ortaya çıkmış, genel olarak “kısmen katılıyorum” biçiminde yanıt verdikleri gözlenmiştir.

b) Öğretmenlerin Görev Yerine Göre Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.27. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yerlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Görev Yeri	n	$\bar{x}$	ss
Denizli	126	3,85	,424
Erzurum	108	3,91	,400
Toplam	234		

Denizli ve Erzurum’da görev yapan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, Denizli’de görev yapan öğretmenlerin, öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,85 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Erzurum’da görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,91 olarak ortaya çıkmış, genel olarak “kısmen katılıyorum” biçiminde yanıt verdikleri gözlenmiştir.

c) Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerine Göre Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.28. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Hizmet İçi Eğitim	n	$\bar{x}$	ss
Evet	143	3,93	,388
Hayır	91	3,80	,441
Toplam	234		

Hizmet içi eğitim alan ve almayan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, eğitim alan öğretmenlerin, öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,93 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Hizmet içi eğitim almayan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,80 olarak ortaya çıkmış, genel olarak “kısmen katılıyorum” biçiminde yanıt verdikleri gözlenmiştir.

d) Öğretmenlerin Yaşına Göre Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.29. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Yaşına Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Yaş	n	$\bar{x}$	ss
21-30 yaş arası	53	3,83	,385
31-40 yaş arası	111	3,84	,423
41-50 yaş arası	40	3,90	,403
51 yaş ve üzeri	30	4.09	,392
Toplam	234		

Farklı yaş gruplarındaki öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, 21-30 yaş arası öğretmenlerin, öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,83 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. 31-40 yaş arası öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,84, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 41-50 yaş arası öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,90, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 51 yaş ve üzeri öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,09, katılma düzeyleri “fikrim yok” biçiminde ortaya çıkmıştır.

e) Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.30. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	ss
Eğitim Enstitüsü	27	4,00	,374
Eğitim Fakültesi	159	3,86	,421
Fen-Edebiyat Fak.	48	3,88	,406
Toplam	234		

Farklı eğitim durumuna sahip öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenlerin, öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 4,00 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,86 katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” ve fen-edebiyat fakültesinden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,88, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

f) Öğretmenlerin Mezun Olduğu Branşa Göre Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.31. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Mezun Olduğu Branşa Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Mezun Olduğu Branş	n	$\bar{x}$	ss
Sosyal bilgiler	74	3,83	,408
Tarih	114	3,87	,416
Coğrafya	46	3,98	,404
Toplam	234		

Farklı bölümlerden mezun olan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, sosyal bilgiler bölümünden mezun olan öğretmenlerin, öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,83 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Tarih bölümünden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,87, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” ve coğrafya bölümünden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,98, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

g) Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenimine Göre Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.32. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenimine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Lisansüstü Öğrenime	n	$\bar{x}$	ss
Yüksek Lisans	19	3.84	,324
Hayır (Bitirmedim)	215	3.88	,421
Toplam	234		

Lisansüstü öğrenim yapan ve yapmayan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, yüksek lisans yapan öğretmenlerin, öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,84 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Yüksek lisans yapmayan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,88, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

h) Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.33. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Hizmet Süresi	n	$\bar{x}$	ss
0-5 yıl arası	30	3,80	,428
6-10 yıl arası	69	3,82	,404
11-15 yıl arası	63	3,87	,435
16-20 yıl arası	27	3,97	,386
21 yıl ve üstü	45	3,88	,386
Toplam	234		

Farklı hizmet sürelerine sahip öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, hizmet süresi 0-5 yıl arası olan öğretmenlerin, öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,80 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları, 6-10 yıl arası olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,82, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 11-15 yıl arası olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,87, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 16-20 yıl arası olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,97, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” ve 21 yıl üzeri olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,99, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, biçiminde ortaya çıkmıştır.

ı) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.34. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Okulun Sosyo-Ekonomik Durumu	n	$\bar{x}$	ss
Düşük	90	3,88	,441
Orta	123	3,87	,414
Yüksek	21	3,94	,272
Toplam	234		

Farklı sosyo-ekonomik düzeylere sahip okullarda görev yapan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, sosyo-ekonomik düzeyi düşük okullarda görev yapan öğretmenlerin, öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,88 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları, sosyo-ekonomik düzeyi orta olan okullarda görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,87, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” ve sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan okullarda görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,94, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

i) Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Durumuna Göre Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.35. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Kendini Yeterli Bulma	n	$\bar{x}$	ss
Evet	188	3,94	,378
Kısmen	46	3,62	,456
Toplam	234		

Kendini yeterli bulan ve bulmayan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, kendini yeterli bulan öğretmenlerin, öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,94 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları, kendini kısmen yeterli bulan öğretmenlerin ise konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,62, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

4.2.4. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi

Yöntem ve teknikten kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşler ile araştırmanın bağımsız değişkenleri a) cinsiyet, b) görev yeri, c) katıldığı hizmet içi eğitim, d) yaş, e) eğitim durumu, f) mezun olunan branş, g) lisansüstü öğrenim, h) hizmet süresi, ı) okulun sosyo-ekonomik durumu ve i) kendini yeterli bulmaya göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 4.36’ dan Tablo 4.45’ e kadar olan tablolarda analiz edilmiştir.

a) Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.36. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss
Bayan	99	3,64	,673
Bay	135	3,70	,561
Toplam	234		

Kadın ve erkek öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, kadın öğretmenlerin yöntem ve teknikten kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,64 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Erkek öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,70 olarak ortaya çıkmış, genel olarak “kısmen katılıyorum” biçiminde yanıt verdikleri gözlenmiştir.

b) Öğretmenlerin Görev Yerine Göre Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.37. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yerlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Görev yeri	n	$\bar{x}$	ss
Denizli	126	3,60	,581
Erzurum	108	3,76	,636
Toplam	234		

Denizli ve Erzurum’da görev yapan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, Denizli’de görev yapan öğretmenlerin, yöntem ve teknikten kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,60 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Erzurum’da görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması, 3,76 olarak ortaya çıkmış, genel olarak “kısmen katılıyorum” biçiminde yanıt verdikleri gözlenmiştir.

c) Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerine Göre Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.38. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Hizmet içi Eğitim	n	$\bar{x}$	ss
Evet	143	3,70	,585
Hayır	91	3,63	,648
Toplam	234		

Hizmet içi eğitim alan ve almayan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, eğitim alan öğretmenlerin, yöntem ve teknikten kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,70 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Hizmet içi eğitim almayan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,63 olarak ortaya çıkmış, genel olarak “kısmen katılıyorum” biçiminde yanıt verdikleri gözlenmiştir.

d) Öğretmenlerin Yaşına Göre Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.39. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Yaşına Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Yaş	n	$\bar{x}$	ss
21-30 yaş arası	53	3,61	,633
31-40 yaş arası	111	3,55	,593
41-50 yaş arası	40	3,86	,489
51 yaş ve üzeri	30	4,00	,626
Toplam	234		

Farklı yaş gruplarındaki öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, 21-30 yaş arası öğretmenlerin, yöntem ve teknikten kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,61 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. 31-40 yaş arası öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,55, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 41-50 yaş arası öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,86, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 51 yaş ve üzeri öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 4,00, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

e) Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.40. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	ss
Eğitim Enstitüsü	27	3,84	,605
Eğitim Fakültesi	159	3,62	,600
Fen-Edebiyat Fak.	48	3,76	,634
Toplam	234		

Farklı eğitim durumuna sahip öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenlerin, yöntem ve teknikten kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,84 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,62, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” ve fen-edebiyat fakültesinden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,76, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

f) Öğretmenlerin Mezun Olduğu Branşa Göre Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.41. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Mezun Olduğu Branşa Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Mezun Olunan Branş	n	$\bar{x}$	ss
Sosyal bilgiler	74	3,70	,618
Tarih	114	3,64	,627
Coğrafya	46	3,71	,563
Toplam	234		

Farklı branşlardan mezun olan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, sosyal bilgiler bölümünden mezun olan öğretmenlerin, yöntem ve teknikten kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,70 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Tarih bölümünden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,69, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, ve coğrafya bölümünden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,71, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

g) Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenimine Göre Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.42. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenimine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Lisansüstü Öğrenim	n	$\bar{x}$	ss
Yüksek Lisans	19	3,94	,610
Hayır (Bitirmedim)	215	3,65	,606
Toplam	234		

Lisansüstü öğrenim yapan ve yapmayan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, yüksek lisans yapan öğretmenlerin, yöntem ve teknikten kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,94 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Yüksek lisans yapmayan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,65, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

h) Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.43. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Hizmet Süresi	n	$\bar{x}$	ss
0-5 yıl arası	30	3,61	,521
6-10 yıl arası	69	3,53	,702
11-15 yıl arası	63	3,62	,542
16-20 yıl arası	27	3,80	,499
21 yıl ve üstü	45	3,94	,589
Toplam	234		

Farklı hizmet sürelerine sahip öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, hizmet süresi 0-5 yıl arası olan öğretmenlerin, yöntem ve teknikten kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,61 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları, 6-10 yıl arası olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,53, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 11-15 yıl arası olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,62, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 16-20 yıl arası olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,80, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” ve 21 yıl üzeri olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,94, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, biçiminde ortaya çıkmıştır.

ı) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.44. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Okulun Sosyo-Ekonomik Durumu	n	$\bar{x}$	ss
Düşük	90	3,60	,626
Orta	123	3,73	,587
Yüksek	21	3,65	,667
Toplam	234		

Farklı sosyo-ekonomik düzeylere sahip okullarda görev yapan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, sosyo-ekonomik düzeyi düşük okullarda görev yapan öğretmenlerin, yöntem ve teknikten kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,60 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları, sosyo-ekonomik düzeyi orta olan okullarda görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,73, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” ve sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan okullarda görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,65, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

ı) Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Durumuna Göre Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.45. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Kendini Yeterli Bulma	n	$\bar{x}$	ss
Evet	188	3,72	,567
Kısmen	46	3,48	,739
Toplam	234		

Kendini yeterli bulan ve bulmayan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, kendini yeterli bulan öğretmenlerin, yöntem ve teknikten kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,72 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları, kendini kısmen yeterli bulan öğretmenlerin ise konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,48, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

4.2.5. Müfredattan Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi

Müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşler ile araştırmanın bağımsız değişkenleri a) cinsiyet, b) görev yeri, c) katıldığı hizmet içi eğitim, d) yaş, e) eğitim durumu, f) mezun olduğu branş, g) lisansüstü öğrenim, h) hizmet süresi, ı) okulun sosyo-ekonomik durumu ve i) kendini yeterli bulmaya göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 4.46' dan Tablo 4.55' e kadar olan tablolarda analiz edilmiştir.

a) Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Müfredattan Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.46. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss
Bayan	99	3,75	,560
Bay	135	3,73	,602
Toplam	234		

Kadın ve erkek öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, kadın öğretmenlerin müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,75 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Erkek öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,73 olarak ortaya çıkmış, genel olarak “kısmen katılıyorum” biçiminde yanıt verdikleri gözlenmiştir.

b) Öğretmenlerin Görev Yerine Göre Müfredattan Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.47. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yerlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Görev Yeri	n	$\bar{x}$	ss
Denizli	126	3,63	,550
Erzurum	108	3,86	,599
Toplam	234		

Denizli ve Erzurum'da görev yapan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, Denizli'de görev yapan öğretmenlerin, müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,63 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Erzurum'da görev yapan

öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması, 3,86 olarak ortaya çıkmış, genel olarak “kısmen katılıyorum” biçiminde yanıt verdikleri gözlenmiştir.

c) Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerine Göre Müfredattan Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.48. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Hizmet içi Eğitim	n	$\bar{x}$	ss
Evet	143	3,74	,594
Hayır	91	3,73	,570
Toplam	234		

Hizmet içi eğitim alan ve almayan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, eğitim alan öğretmenlerin, müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,74 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Hizmet içi eğitim almayan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,73 olarak ortaya çıkmış, genel olarak “kısmen katılıyorum” biçiminde yanıt verdikleri gözlenmiştir.

d) Öğretmenlerin Yaşına Göre Müfredattan Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.49. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Yaşına Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Yaş	n	$\bar{x}$	ss
21-30 yaş arası	53	3,77	,472
31-40 yaş arası	111	3,67	,603
41-50 yaş arası	40	3,73	,597
51 yaş ve üzeri	30	4,93	,651
Toplam	234		

Farklı yaş gruplarındaki öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, 21-30 yaş arası öğretmenlerin, müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,77 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. 31-40 yaş arası öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,67, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 41-50 yaş arası öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,73, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 51 yaş ve üzeri öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 4,93, katılma düzeyleri “tamamen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

e) Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Müfredattan Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.50. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	ss
Eğitim Enstitüsü	27	3,76	,632
Eğitim Fakültesi	159	3,72	,567
Fen-Edebiyat Fak.	48	3,79	,618
Toplam	234		

Farklı eğitim durumuna sahip öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenlerin, müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,76 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,72, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” ve fen-edebiyat fakültesinden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,79, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

f) Öğretmenlerin Mezun Olduğu Branşa Göre Müfredattan Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.51. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Mezun Olduğu Branş Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Mezun Olduğu Branş	n	$\bar{x}$	ss
Sosyal bilgiler	74	3,80	,547
Tarih	114	3,65	,612
Coğrafya	46	3,85	,544
Toplam	234		

Farklı branşlardan mezun olan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, sosyal bilgiler bölümünden mezun olan öğretmenlerin, müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,80 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Tarih bölümünden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,65, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” ve coğrafya bölümünden mezun olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,85, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

g) Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenimine Göre Müfredattan Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.52. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenimine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Lisansüstü Öğrenim	n	$\bar{x}$	ss
Yüksek Lisans	19	3,85	,565
Hayır (Bitirmedim)	215	3,73	,585
Toplam	234		

Lisansüstü öğrenim yapan ve yapmayan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, yüksek lisans yapan öğretmenlerin, müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,85 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Yüksek lisans yapmayan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,73, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

h) Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Müfredattan Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.53. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Hizmet Süresi	n	$\bar{x}$	ss
0-5 yıl arası	30	3,79	,414
6-10 yıl arası	69	3,69	,545
11-15 yıl arası	63	3,67	,661
16-20 yıl arası	27	3,70	,626
21 yıl ve üstü	45	3,90	,589
Toplam	234		

Farklı hizmet sürelerine sahip öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, hizmet süresi 0-5 yıl arası olan öğretmenlerin, müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,79 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları, 6-10 yıl arası olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,69, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 11-15 yıl arası olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,67, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 16-20 yıl arası olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,70, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” ve 21 yıl üzeri olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,90, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

ı) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre Müfredattan Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.54. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Okulun Sosyo-Ekonomik Durumu	n	$\bar{x}$	ss
Düşük	90	3,67	,603
Orta	123	3,79	,551
Yüksek	21	3,75	,683
Toplam	234		

Farklı sosyo-ekonomik düzeylere sahip okullarda görev yapan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, sosyo-ekonomik düzeyi düşük okullarda görev yapan öğretmenlerin, müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,67 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları, sosyo-ekonomik düzeyi orta olan okullarda görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,79, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” ve sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan okullarda görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,75, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

ı) Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Durumuna Göre Müfredattan Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.55. Müfredattan Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Durumuna Göre Farklılıkları (Ortalama, Standart Sapma)

Kendini Yeterli Bulma	n	$\bar{x}$	ss
Evet	188	3,74	,572
Kısmen	46	3,71	,634
Toplam	234		

Kendini yeterli bulan ve bulmayan öğretmenlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, kendini yeterli bulan öğretmenlerin, müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,78 olduğu ve genel olarak “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları, kendini kısmen yeterli bulan öğretmenlerin ise konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,71, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

4.3. Açık Uçlu Soruya İlişkin Bulgular

Veri toplama aracının sonuna eklenen “*Bunların dışında sizin karşılaştığınız sorunlar ve bunlara çözüm önerileriniz varsa lütfen yazar mısınız?*” açık uçlu soru bölümüne ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Açık uçlu soruya ilişkin verilen cevaplarda öğrenciden kaynaklanan sorunlara ilişkin şunlar belirtilmiştir: Öğrencilerin kurallara uymama ve olumsuz davranışlarında (disiplin sorunu) artış gözlemlenmektedir. Bu bulgu Tahiroğlu (2006)’nun araştırmasındaki disiplinsiz öğrenci davranışlarının sorunlara neden olduğu sonucuyla örtüşmektedir. Öğrencilerin ve velilerin öğretmenlere “... sizi şikâyet edeceğim, ... dilekçe vereceğim” şeklindeki tehditvari yaklaşımları eğitim öğretimi olumsuz etkilemektedir. Öğretmenlerin, öğrenciye yaptırım gücü gün geçtikçe azalmaktadır. Öğrencilerin çalışmama ve öğrenmeye karşı direndiği durumlarda yaptırım uygulanamamaktadır. Velilerin öğrencisine karşı ilgisizliği başarıyı ve terbiyeyi etkiliyor. Velisinin ilgilendiği öğrenciler derslerinde daha başarılıdır. 2005 sosyal bilgiler programında bilgiyi öğrencinin ulaşması bekleniyor ancak öğrenciler araştırma yapmak yerine her şeyi öğretmenden (öğrencinin pasifliği) bekliyor. Öğrencilerin çoğunluğu derse hazırlıksız geliyor. Ayrıca öğrencilerin araştırma yapmaları için gerekli imkanları yoktur.

Açık uçlu soruya ilişkin verilen cevaplarda SBS ve dershaneden kaynaklanan sorunlara ilişkin şunlar belirtilmiştir: Sosyal bilgiler dersi müfredatı, hedefleri, uygulama yöntemleri ile mevcut SBS sistemi arasında ciddi bir çelişki var. Çevik (2009)’in araştırması sonucuyla benzerlik göstermektedir. Müfredat ile SBS arasındaki uyumsuzluk dersin işlenmesinde sorunlar oluşturuyor. SBS, sosyal bilgiler öğretiminin uygulanmasında en büyük engellerden biridir. SBS uygulaması öğrencilerin her yıl dershaneye gitme zorunluluğu hissi uyanmasına neden oluyor. Müfettişlerin dersleri işlerken SBS dikkate almayın sadece müfredatı dikkate alın telkini ise bir çelişkidir, çünkü öğrenci SBS’ye odaklanmıştır. Öğrencinin ders işlenirken “SBS’de çıkar mı?” kaygısı ön planda ve öğrenci her şey SBS için mantığı taşımaktadır. Öğretmenlerden öğretim sürecinde çok yönlü değerlendirme yapılması istenirken, SBS’de sadece çoktan seçmeli soru tipi kullanılmaktadır.

Açık uçlu soruya ilişkin verilen cevaplarda öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin şunlar belirtilmiştir: 2005 sosyal bilgiler öğretim programının öğrenciyi merkeze almasını istismar eden öğrenci ve velilerin tutumu öğretmeni olumsuz etkilemektedir. Öğretmenlerin evrak hazırlama uğraşı ve müfettişlerin değerlendirmede sadece evrakları dikkate alınması öğretmenlerin motivasyonunu olumsuz etkilemektedir.

Açık uçlu soruya ilişkin verilen cevaplarda yöntem ve teknikten kaynaklanan sorunlara ilişkin şunlar belirtilmiştir: Bazı öğretmenler ders sınıfı uygulamasını desteklerken bazı öğretmenlerde ders sınıfı uygulamasının temizlik ve disiplin sorunlarına neden olduğu için bu uygulamadan vazgeçilmesi gerektiği savunmaktalar. Öğretmenlere göre sınıfta yeni eğitim teknolojilerinin eksikliği öğrenci merkezli yaklaşımların uygulanmasını engellemektedir. 2005 sosyal bilgiler öğretiminin öngördüğü performans ve proje görevlerinin dağıtımı ve değerlendirilmesi noktasında büyük sıkıntılar yaşanıyor. Verilen proje ve performans görevleri büyük çoğunluğu öğrencinin düzeyinde olmadığı ve öğrenci araştırma yapmayı bilmediği için ya hazır görevleri bulup yazma yoluna gidiyor ya da görevi başkasına yaptırıyor. Bu da görevin amacına uymasını engelliyor.

Açık uçlu soruya ilişkin verilen cevaplarda müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin şunlar belirtilmiştir: Öğretmenler öncelikle müfredat ile ders saati arasındaki uyumsuzluğu ön plana çıkarmaktadır. Bu bulgu Güner (1995), Işık (2001), Arslantaş (2006), Akdeniz (2008), EARGED (2006) ve Atbaşı (2007)'nin araştırmalarında ulaştıkları ders saati yetersiz sonucunu doğrulamaktadır. Ders kitaplarındaki, özellikle 7. Sınıf ders kitabındaki, ünite ve konular arasında kopukluk nedeniyle öğrenciler bağ kurmada sıkıntı yaşıyor. Bu bulgu Polat (2006)'ın araştırma sonucunu desteklemektedir. Ders kitaplarının içeriği düzensiz ve bilginin öğrenci tarafından keşfedilmesi oldukça zordur. Öğretmenler öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinlikler öğrenci seviyesinin üstünde ve kazanımların pekiştirilmesine tam sağlamadığı görüşündelerdir. Benzer sonuç EARGED (2006) araştırmasında da elde edilmiştir. Müfredattaki kazanımlar açık ve net değildir. Derste konuların ne kadar verileceği, derinliğinin ve ayrıntısının ne kadar olacağı belli olmaması dersi işlerken sıkıntı çıkarmaktadır. Bunu farklı yayınevlerinin hazırladığı kitaplardaki içeriğin farklılığı da eklenince öğretmen sınırı ayarlama sıkıntısı yaşıyor.

4.4. Tartışma

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrencilerin sosyal bilgiler dersi ve öğretmenine karşı olumlu tutuma sahip olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum dersin sevildiğinin göstergesidir. Daha önce yapılan Ergin (2006)'in araştırmasında öğrencilerin sosyal bilgiler dersine olumlu baktıkları sonucuyla paralellik göstermektedir.

Öğretmenler, öğrencilerin derste her şeyi öğretmenden beklemelerinin sosyal bilgiler öğretimini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Bu öğrencilerin eski alışkanlıklarından kurtulamadıklarının göstergesidir. Bu sonuç daha önce yapılan Atbaşı (2007)'nin araştırmasında öğrencilerin derste aktif olmaktan çok, her şeyi öğretmenden beledikleri sonucuyla örtüşmektedir.

Sosyal bilgiler sınıfının dersi verimli ve etkili bir şekilde işleyebilmeleri için yeterli ders araç ve gereçlerine sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç daha önce yapılan EARGED (2006), Yazıcı (2001), Atbaşı (2007), Tahiroğlu (2006) ve Polat (2006)'ın araştırmalarında ulaştıkları sosyal bilgiler dersinde araç ve gereç yetersizliği olduğu sonucuyla paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal bilgiler dersinin haftada üç saat olmasının, ders kitabındaki ünite ve konuları yetiştirmek için kısmen yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Sosyal bilgiler dersinin haftada üç saat olması müfredatın zamanında bitirilmesine yetmediği söylenebilir. Bu sonuç daha önce yapılan EARGED (2006), Akdeniz (2008), Güner (1995), Akdeniz (2008) ve Arslantaş (2007)'in araştırmalarında ulaştıkları sosyal bilgiler ders saatinin müfredatı yetiştirmek için yetersiz olduğu sonucuyla örtüşmektedir.

Katılımcıların I. kademe sosyal bilgiler dersine branş öğretmeninin girmesi, bu dersin öğretiminde daha verimli hale getireceğini belirtmeleri 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler derslerine sınıf öğretmeni yerine sosyal bilgiler öğretmeni girmesi daha isabetli olacaktır. Çünkü I. kademe de bazı sınıf öğretmenleri sosyal bilgiler dersinin bir kısmını daha önemli olarak gördükleri derslere ayırabiliyor. Sonuçta ikinci kademeye gelen öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde hazır bulunuşluğunu azaltmaktadır. Yazıcı (2001)

ve Polat (2006)'ın araştırmalarında ulaştıkları 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersine, sosyal bilgiler öğretmenlerinin girmesinin gerekli olduğu sonucuyla benzerdir.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal bilgiler dersini öğrenci merkezli yaklaşımlarla işlediklerinde müfredatı zamanında bitiremediklerini belirtmişlerdir. Bu mevcut sosyal bilgiler ders saatinin, dersin öğrenci merkezli yaklaşımlarla işlenebilmesi için yetersiz olduğunun göstergesidir. Bu bulgu Polat (2006)'ın araştırmasında ulaştığı sonucu doğrulamaktadır.

Guyton (1982) ve Sığan (1997) araştırmalarında ulaştıkları, sosyal bilgiler dersinin ezberci ve teoriye dayalı olduğu bu araştırmada elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Araştırmada elde edilen başlıca sonuçlar: “Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Sonuçlar”, “SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Sonuçlar”, “Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Sonuçlar”, “Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Sonuçlar”, “Müfredattan Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Sonuçlar” ve “Açık Uçlu Soruya Verilen Cevaplara İlişkin Sonuçlar” başlıkları ile ele alınmıştır.

5.1.1. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Sonuçlar

Katılımcılara göre öğrencilerin ders kitabı ve çalışma kitabı dışında sosyal bilgiler ile ilgili materyalleri kısmen kullanmaları öğrenci merkezli sosyal bilgiler öğretiminde hala öğrencilerin, kitap okuma ve teknoloji kullanım (ya da teknolojiye ulaşma) eğilimi az olduğunun göstergesidir.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrenciden kaynaklanan sorunları onların cinsiyetlerine, görev yerlerine, hizmet içi eğitimlerine, yaş gruplarına, eğitim durumlarına, mezun olduğu bransa, lisansüstü öğrenimine, hizmet sürelerine, görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik yapısına ve sosyal bilgiler dersinde kendilerine yeterli bulma durumlarına göre ortalamaları ele alındığında ortalamalar arasında önemli bir farklılık bulunmamıştır.

5.1.2. SBS ve Dershaneden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri, dershaneye giden öğrencilerin sınıf ortamında sergiledikleri davranışlar kendi motivasyonlarını olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Buradan dersane sisteminin sosyal bilgiler öğretimine olumsuz etkilediği sonucuna ulaşabiliriz.

Katılımcılar, SBS'yi dikkate almak ders öğretmenini kısmen sınırlandırdığını ve SBS nedeniyle sosyal bilgiler dersinde üst düzey becerileri kısmen öğretemediklerini belirtmeleri, SBS'nin öğretmenleri ve sosyal bilgiler öğretimini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşabiliriz.

Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinin SBS ve dershaneden kaynaklanan sorunları onların cinsiyetlerine, görev yerlerine, yaşlarına, eğitim durumlarına, mezun olduğu branşa, lisansüstü öğrenimlerine, hizmet içi eğitimlerine ve kendini yeterli bulma durumuna göre ortalamaları ele alındığında önemli bir farklılık bulunmamıştır.

Katılımcıların SBS ve dershaneden kaynaklanan sorunlara ilişkin öğretmenlerin görev yaptığı okulun sosyo-ekonomik durumuna göre önemli farklılık vardır. Sosyo-ekonomik durumu orta ve yüksek düzeyli okullar kısmen katıldığına, sosyo-ekonomik durumu düşük düzeyli okullar ise fikri olmadığını belirtmişlerdir. Buradan orta ve yüksek düzeyli okullarda görev yapan öğretmenlerin SBS ve dersane baskısı altında olduklarını söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin SBS ve dershaneden kaynaklanan sorunlara ilişkin öğretmenlerin hizmet sürelerine göre farklılık vardır. Hizmet süresi 0-5 yıl ve 11-15 yıl arası olan öğretmenler fikri olmadığını, hizmet süreleri 6-10 yıl, 16-20 yıl ve 21 yıl ve üzeri öğretmenler kısmen katıldığını belirttiler. Buradan hizmet süresi fazla olan öğretmenlerin hizmet süreleri az olan öğretmenlere göre SBS ve dershaneden kaynaklanan sorunları önemli gördükleri sonucuna ulaşılabilir.

5.1.3. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Sonuçlar

Sosyal bilgiler öğretmeni olarak meslekî ve toplumsal statüsünden kısmen memnun olduğunu belirtmeleri öğretmenlerin mesleki ve toplumsal statülerinin olması

gereken yerde olmadığını söyleyebiliriz. Sosyal bilgiler ile ilgili güncel bilgileri ve mesleki yayınları kısmen takip etmeleri kendilerini geliştirme eğilimlerinin az olduğunun ya da kendilerini bu konuda yeterli gördüklerinin göstergesidir.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretmenden kaynaklanan sorunları onların cinsiyetlerine, görev yerlerine, hizmet içi eğitimlerine, eğitim durumlarına, mezun olduğu bransa, lisansüstü öğrenimlerine, hizmet sürelerine, görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik yapısına ve sosyal bilgiler dersinde kendilerine yeterli bulma durumlarına göre ortalamaları ele alındığında ortalamalar arasında önemli bir farklılık bulunmamıştır.

Katılımcıların öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin yaş gruplarına ait ortalamaları ele alındığında ortalamalar arasında önemli farklılık vardır. 21-30 yaş arası, 31-40 yaş arası ve 41-50 yaş arası öğretmenden kaynaklanan sorunlara kısmen katıldıklarını; 51 yaş ve üzeri olanlar ise fikri olmadığını belirttiler. Buradan daha genç öğretmenlerin en yaşlı sosyal bilgiler öğretmenlerine göre öğretmenden kaynaklanan sorunların önemli gördükleri sonucuna ulaşılabilir.

5.1.4. Yöntem ve Teknikten Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrenci merkezli yaklaşımlar ve bu yaklaşımların derste nasıl uygulanacağı hakkında yeterince bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin çağdaş yöntem ve tekniklerde kendilerine güvendiklerinin bir göstergesidir. Ancak öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde bilgiyi öğrenciye hazır veren rolden, öğrenciye rehberlik eden role kısmen adapte olabildiğini belirtmeleri bir çelişkidir. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrenci merkezli yaklaşımları derslerinde tam olarak uygulamadıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Katılımcı öğretmenlerin yöntem ve teknikten kaynaklanan sorunlar ile onların cinsiyetlerine, görev yerlerine, yaş gruplarına, hizmet içi eğitimlerine, eğitim durumlarına, mezun olduğu bransa, lisansüstü öğrenimlerine, hizmet sürelerine, görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik yapısına ve sosyal bilgiler dersinde kendilerine

yeterli bulma durumlarının ortalamaları ele alındığında ortalamalar arasında önemli farklılıklar bulunmamıştır.

5.1.5. Müfredattan Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin müfredattan kaynaklanan sorunları onların cinsiyetlerine, görev yerlerine, hizmet içi eğitimlerine, eğitim durumlarına, mezun olduğu branşa, lisansüstü öğrenimine, hizmet sürelerine, görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik yapısına ve sosyal bilgiler dersinde kendilerine yeterli bulma durumlarına göre analiz edildiğinde bunların alt boyutları arasında önemli bir farklılık bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin yaş gruplarına göre ortalamalar arasında önemli bir farklılık ortaya çıkmıştır. Buradan en yaşlı olan sosyal bilgiler öğretmenleri, daha genç olan öğretmenlere göre müfredatla ilgili sorunları daha önemli gördükleri sonucu ortaya çıkmaktadır.

Araştırma bulguları birkaç istisna dışında genel olarak ele alındığında katılımcıların sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri ile onların cinsiyetlerine, görev yerlerine, hizmet içi eğitimlerine, yaş gruplarına, eğitim durumlarına, mezun olduğu branşa, lisansüstü öğrenimlerine, hizmet sürelerine, görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik yapısına ve sosyal bilgiler dersinde kendilerine yeterli bulma durumlarına göre ortalamaları ele alındığında ortalamalar arasında önemli bir farklılık bulunmamıştır.

5.1.6. Açık Uçlu Soruya Verilen Cevaplara İlişkin Sonuçlar

Öğretmenlere göre öğrenciye yaptırım gücü gün geçtikçe azalmakta, öğrencilerin olumsuz davranışlarında artış görülmekte, öğrencilerin çalışmama ve öğrenmeye karşı direndiği durumlarda yaptırım uygulanamamaktadır.

Katılımcılara göre sosyal bilgiler öğretimi ile SBS sistemi arasında hem içerik hem de değerlendirme açısından uyumsuzluk olduğu, bu dersin öğretimde dersane ve SBS'nin en büyük engellerden biri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrenci merkezli eğitimi istismar eden öğrenci ve velilerin tutumu, öğretmenlerin evraklarla cebelleşmesi ve müfettişlerin değerlendirmede evrakları dikkate almaları öğretmenlerin motivasyonu olumsuz etkilemektedir.

Ders sınıfı uygulamasının olumlu ve olumsuz özellikleri beraberinde getirdiği, öğrenci merkezli yaklaşımlarla ders işlenebilmesi için yeni eğitim teknolojilerine (bilgisayar, projeksiyon ve internet) ihtiyaç duyulduğu, proje ve performans görevlerinin hem dağıtımında hem de öğrenci tarafından yapılmasında sıkıntılar olduğu sonucuna varılmıştır.

Müfredat ile haftalık ders saati arasında uyumsuzluk olduğu, ders ve öğrenci çalışma kitabının yeniden düzenlenmesi gerektiği, ders kitaplarının içeriğinin ağır olduğu, kazanımların açık ve net olmadığı, farklı yayınlara ait kitapların birbiri ile uyumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

Bu bölümde araştırmanın tüm bulgularından elde edilen yorum ve sonuçlara dayalı olarak uygulayıcılar ve araştırmacılara ilişkin öneriler yer almaktadır.

5.2.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal bilgiler dersini öğrenci merkezli yaklaşımlarla işlediğinde müfredatı yetiştirmediklerini belirtmişlerdir. Sosyal bilgiler dersinin öğrenci merkezli işlenebilmesi için mevcut ders saati yeterli olmadığının gösterir. Bunun sonucunda ders saati artırılmalı ya da dersin içeriği azaltılmalıdır.

Sosyal bilgiler dersinin haftada üç saat olması, ders kitabındaki ünite ve konuları yetiştirmek için öğretmenlerin kısmen yeterli olduğunu belirtmeleri sosyal bilgiler öğretim programında kapsam azaltılmadan içeriği azaltılan tarih ve coğrafya bilgileri yetersiz, üstünkörü verilmektedir. Öğrenci doğal olarak bu derse önyargı ile yaklaşıyor ve konuları anlamıyor. Bu dersler sosyal bilgiler müfredatından çıkarılarak 6. ve 7. sınıf öğrencilerine haftada iki saat Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri konulmalıdır.

Öğrencilerin derste her şeyi öğretmenden beklmelerinin sosyal bilgiler öğretimini olumsuz etkilediğini sonucunu dikkate alarak öğrenciler, yeni müfredatın onlara yüklediği sorumlulukları yerine getirmemektedir, sonuçta işin kolayına kaçmaktadırlar. Öğrencilerin bu eğilimini önlemek için yaptırımli tedbirler alınmalıdır.

Katılımcıların, SBS'yi dikkate almak ders öğretmenini kısmen sınırlandırdığını ve SBS nedeniyle derste üst düzey becerileri kısmen öğretmediklerini belirtmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretimini olumsuz etkilediği sonucuna varılan SBS, ya kaldırılmalıdır ya da alternatif bir değerlendirme sistemi uygulanmalıdır.

Açık uçlu sorularda sosyal bilgiler dersine ait sınıf uygulamasının disiplin ve temizlik sorunu çıkardığı ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler dersine ait sınıf uygulamasındaki disiplin ve temizlik sorunlarına çözüm bulunmalı ve sosyal bilgiler sınıfı, sosyal bilgiler laboratuvarına dönüştürülmelidir.

Açık uçlu sorularda öğretmenler evraklarla cebelleştğini ve müfettişlerin değerlendirmede evrakları dikkate aldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler evrak yükünden kurtarılmalı ve müfettişler değerlendirmede öğretmenlerin performansını dikkate almalıdır.

5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

Bu araştırmanın evrenini, Denizli ve Erzurum il merkezindeki ilköğretim okulları oluşturmaktadır. Değişik illeri veya tüm Türkiye'yi kapsayan bir araştırma yapılmalıdır.

Benzer araştırma, sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunları daha kapsamlı tespit edilmesi için EARGED tarafından yapılmalıdır.

Bu araştırma, öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunları ele almıştır. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde karşılaştıkları sorunların tespiti ile ilgili araştırma yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Ağır Ö. (2003). İlköğretim II. Kademe Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar, (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Akar C. (2001). Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi), Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Akdeniz N. (2008). Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Yeni Ders Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlükler (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Alataş F. (2008). İlköğretim Programında 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Altunöz S.(2008). İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Hakkında Öğretmenve Müfettiş Görüşleri (Bolu İli Örneği) (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arsantaş S.(2006).Altıncıve Yedinci Sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersi Program Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi (Malatya İli Örneği) (Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Aşkar P. vd. (2005). Yeni Öğretim Programlarına İnceleme ve Değerlendirme Raporu(<http://suerg.advancity.net/uploads/news/Yeni%20Ogretim%20Programlari%20Inceleme%20ve%20Degerlendirme%20Raporu.pdf> 20.10.2010)
- Atbaşı C. (2007). İlköğretim II. Kademe (6. ve 7. Sınıfta) Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretimi ve Öğretiminde Yaşanan Güçlükler (Aksaray Örneği) (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Balcı N. (2008). İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitiminin Etkililiği(Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bennettve Scholes (2001). GoalsAndAttitudesRelatedToTechnologyUse İn A SocialStudiesMethod Course, Journal, Of SocialStatudiesResearch Columbia: University Of Missouri.
- Çevik E. (2009). İlköğretim II. Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Yazılı Sınav Soruları İle Seviye Belirleme Sınavı Sorularının Programa Uygunluğunun İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde
- Erden M. (Tarihsiz). Sosyal Bilgiler Öğretimi, Akım Yayınları, Ankara.
- Ergin A. (2006). İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları (Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Ertürk S. (1972). Eğitimde Program Geliştirme, Yelkentepe Yayınları, Ankara.
- Fenton E. (1991). Reflections On The New SocialStudies. TheSocialStudies, May/June, Pp. 84-90.
- Han Kubat S. (2008). İlköğretim Okulları Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Vatanve Millet Sevgisi(Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Guyton E .M.(1982). Critical Thinking and Political Participation: The Development and Assessment of a Causal Model. TheoryandResearch in SocialEducation, 16, 23-49.

- Güner C. (1995). Öğretmenlerin, Öğrencilerin Okuldaki Akademik Başarılarına Etkileri Üzerine Bir Araştırma, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- Işık Y. (2001). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programının Sınıf Ortamında Öğretilmesinde Karşılaşılan Güçlüklerle İlgili Uzman, Müfettiş ve Öğretmen Görüşleri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kaptan S. (1998). Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri, Tek Işık Ofset Tesisleri, Ankara.
- Karasar N. (2004). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Basımevi, Ankara.
- KaymakçıS. (2009). Yeni Sosyal Bilgiler Programı Neler Getirdi.(<http://www.gefad.gazi.edu.tr//window/dosyapdf/2009/5/83.pdf> 15.01.2011)
- Kavcar C. (1987). Yüksek Öğretmen Okulunun Öğretmen Yetiştirmedeki Yeri, Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarının Dünü, Bugünü-Geleceği Sempozyumu, Ankara.
- Koçak K. (2002). İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Niteliklerinin Değerlendirilmesi (Alan Araştırması), Ankara.
- Köstüklü N. (1999). Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi, Konya.
- MEB (2006). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf Öğretim Programı ve Kılavuzu, Ankara.
- MEBEARGED (2006). Temel Eğitim Destek Programı Öğretim Programlarının Değerlendirme Raporu (Sosyal Bilgiler Dersi), Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- NCSS (1993). "A Vision of Powerful Teaching and Learning In The Social Studies: Building Social Understanding and Civic Efficacy". Social Education, September, 1993, pp.213-223.
- Pehlivan H. (2006). Eğitimde Temel Kavramlar, Asil Yayın Dağıtım, Ankara.
- Polat F. (2006). İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntemler ve Karşılaştıkları Sorunlar (Afyonkarahisar Örneği) (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Shaughnessy ve Haladyna (1985). Akt: Aşçı, S. (2004) Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Öğrenci Tutumları ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler, Yüksek Lisans Projesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir
- Sığan C. (1997). İlkokulda Sosyal Bilgiler Dersinin Etkinliği Azaltan Faktörlerin Azaltılması (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Sönmez V. (1997). Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen Kılavuzu, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Tahiroğlu M. (2006). İlköğretim Okulları İkinci Kademesinde Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Karşılaştıkları Güçlükler, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Tanrıöğen A. vd. (2007). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Lisans Yayıncılık: Ankara.
- Tarman B. vd. (2010). Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanındaki Tezlerin Değerlendirilmesi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 9(3): 725 -746 (<http://sbe.gantep.edu.tr> 09.01.2011)
- Taş N. (2002). Türk Eğitim Sisteminde 'Kalabalık Sınıflar' Sorunu (<http://www.ingilish.com/ned4.htm> 20.10.2010)
- Toklu S. (1997). Öğretmen Algısına Göre İlkokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Karşılaşılan Sorunlar Üzerine Araştırma. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Turan R. vd. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar – 1, Pegem-A Yayıncılık: Ankara.

Yaşar Ş. (2005). Sosyal Bilgiler Programı ve Öğretimi, Eğitimde Yansımalar: VIII. Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu Bildiriler Kitabı. (s329-342) 14-16 Kasım, Sim Matbaası, Ankara.

Yazıcı A.İ. (2001). İlköğretim Okulları Birinci ve İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretiminin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Yılmaz A. (2007). Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Uygulanması İle İlgili Değerlendirmeler (Konya İli Örneği) (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

[http://ttkb.meb.gov.tr/indir/ogretmen/derscizelgeleri/ilkogretimokullari_derscizelgeleri.rar\(20.10.2010\)](http://ttkb.meb.gov.tr/indir/ogretmen/derscizelgeleri/ilkogretimokullari_derscizelgeleri.rar(20.10.2010))

222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, madde 1

EKLER

Ek – 1: Araştırma İzni

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.EGD.0.07.00.311- 14 / 113
Konu : Araştırma İzni

//.../01/2010

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

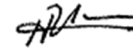
İlgi : a) 24.12.2009 tarih ve B.30.2.PAÜ.0.70.00.00(040.1)-1383/4578 sayılı yazı
b) 28.02.2007 tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.311-311/1084 sayılı Makam Onayı ile Uygulamaya Konulan “Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi İbrahim AKŞİT’in “İlköğretim İkinci Kademede Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yeni Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri (Denizli-Erzurum İli Karşılaştırması)” konulu araştırmasında kullanılacak veri toplama araçlarının Denizli ve Erzurum illerindeki ilköğretim okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerine uygulama izni talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilen onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen (2 sayfa-47 sorudan oluşan) veri toplama araçlarının Denizli ve Erzurum illerindeki ilköğretim okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerine uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir.

İlgi (b) Yönergenin 5. Maddesinin (o) bendi uyarınca taahhütnamenin ve araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin Bakanlığımıza gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Dr. Halil Rahman AÇAR
Bakan a.
Daire Başkanı

EK :
1- Veri Toplama Aracı (1 Adet-2 Sayfa)
2- Okul Listesi (1 Adet-4 Sayfa)

GMK. Bulvarı No:109
06570 Maltepe/ANKARA
Tel : 0 312 230 36 44
Faks : 0 312 231 62 05
earged@meb.gov.tr | earged.meb.gov.tr

www.eğitimbakanligi.meb.gov.tr

www.haydiokul.org

www.bakilanlar.org

Ek – 2: Uygulama Yapılan Denizli Merkez İlköğretim Okulları

1. 100.YIL MEHMETCİK İLKÖĞRETİM OKULU
2. 19 MAYIS İLKÖĞRETİM OKULU
3. ABALIOĞLU YEM SANAYİ İLKÖĞRETİM OKULU
4. AHMET NURİ ERİKOĞLU İLKÖĞRETİM OKULU
5. AHMET NURİ ÖZSOY İLKÖĞRETİM OKULU
6. AHMET SAMİ USLU İLKÖĞRETİM OKULU
7. AKDERE KÖYÜ H.ALİ BAYRAM İLKÖĞRETİM OKULU
8. AKKALE AHMET GÖKŞİN İLKÖĞRETİM OKULU
9. AKKALE HASAN BAŞKAN İLKÖĞRETİM OKULU
10. AKKALE İLKÖĞRETİM OKULU
11. ALİ BAYSAL İLKÖĞRETİM OKULU
12. ARİF YALINKAYA İLKÖĞRETİM OKULU
13. AŞAĞIŞAMLI İLKÖĞRETİM OKULU
14. ATALAR SADETTİN KIBRISLIOĞLU İLKÖĞRETİM OKULU
15. ATATÜRK İLKÖĞRETİM OKULU
16. BAĞBAŞI HÜSAMETTİN KULAKLI İLKÖĞRETİM OKULU
17. BAHÇELİEVLER İLKÖĞRETİM OKULU
18. BASKARCI MUSTAFA KULAKLI İLKÖĞRETİM OKULU
19. CAFER SADIKABALIOĞLU İLKÖĞRETİM OKULU
20. CANKURTARAN KASABASI İLKÖĞRETİM OKULU
21. DEMİREREN M. MUSOĞLU İLKÖĞRETİM OKULU
22. DENİZLİ TİCARET BORSASI İLKÖĞRETİM OKULU
23. DENİZLİ TİCARET ODASI AHİ SİNAN İLKÖĞRETİM OKULU
24. DENTAS İLKÖĞRETİM OKULU
25. DEVELİ KÖYÜ İLKÖĞRETİM OKULU
26. DR. BEKİR SİDDİK MÜFTÜLER İLKÖĞRETİM OKULU
27. DR.NECDET DURMUŞ İLKÖĞRETİM OKULU
28. EMSAN DOĞAN DEMİRCİOĞLU İLKÖĞRETİM OKULU
29. ESKİHİSAR İLKÖĞRETİM OKULU
30. G.PINAR YAVUZLAR BAL.A.Ş.H.ÖMER YAVUZ İÖO.
31. GAZİ İLKÖĞRETİM OKULU
32. GÖVEÇLİK İLKÖĞRETİM OKULU
33. GÖZLER KASABASI İLKÖĞRETİM OKULU
34. GÜLTEPE REŞAT VURAL İLKÖĞRETİM OKULU
35. GÜZELKÖY MEHMET TUNÇ İLKÖĞRETİM OKULU
36. H.İBRAHİM DEMİREREN CUMHURİYET İLKÖĞRETİM OKULU
37. HACI AHMET PARALI İLKÖĞRETİM OKULU
38. HACI HALİL BEKTAS İLKÖĞRETİM OKULU
39. HACI HASAN ALİ KÖMÜRCÜOĞLU İLKÖĞRETİM OKULU
40. HACI İBRAHİM CİN İLKÖĞRETİM OKULU
41. HACI LEMAN OTO İLKÖĞRETİM OKULU
42. HACI SERPİL KABAKLIOĞLU İLKÖĞRETİM OKULU
43. HACI ŞAKİR-MELİHA-NİLÜFER ÖZ İLKÖĞRETİM OKULU
44. HULUSİ KULAKLI İLKÖĞRETİM OKULU
45. HÜRRİYET İLKÖĞRETİM OKULU
46. IRLIGANLI İLKÖĞRETİM OKULU
47. İSMAİL USLU İLKÖĞRETİM OKULU
48. İSTİKLAL FİTNAT - AHMET ENGİN İLKÖĞRETİM OKULU

49. KARAHAYIT KASABASI İLKÖĞRETİM OKULU
50. KARAHAYIT KASABASI İLKÖĞRETİM OKULU
51. KARAKOVA İLKÖĞRETİM OKULU
52. KARAKURT İLKÖĞRETİM OKULU
53. KÂTİP ÇELEBİ İLKÖĞRETİM OKULU
54. KAYHAN MEHMET ATMACA İLKÖĞRETİM OKULU
55. KINIKLI DENİZLİ BASMA SANAYİİ İLKÖĞRETİM OKULU
56. KOCADERE VALİ MEHMET ÖZGÜN İLKÖĞRETİM OKULU
57. LÜTFİ EGE İLKÖĞRETİM OKULU
58. MERKEZ EFENDİ İLKÖĞRETİM OKULU
59. MERKEZ İLKÖĞRETİM OKULU
60. MERKEZ YENİKÖY İLKÖĞRETİM OKULU
61. MİLLİ EĞİTİM KORUMA DERNEĞİ İLKÖĞRETİM OKULU
62. MUSA KAZIM MANASIR İLKÖĞRETİM OKULU
63. MÜFTÜ AHMET HULUSİ İLKÖĞRETİM OKULU
64. NAMIK KEMAL İLKÖĞRETİM OKULU
65. NECİP FAZIL KISAKÜREK İLKÖĞRETİM OKULU
66. NERMİN-OSMAN AKÇA İLKÖĞRETİM OKULU
67. OKUL YAPTIRMA VE YAŞATMA DERNEĞİ İLKÖĞRETİM OKULU
68. PAKİZE VE SUZAN ÖZKARDEŞ İLKÖĞRETİM OKULU
69. PAMUKKALE KASABASI İLKÖĞRETİM OKULU
70. PINARKENT İLKÖĞRETİM OKULU
71. PINARKENT KOYUNALİLER İLKÖĞRETİM OKULU
72. RAŞİT ÖZKARDEŞ İLKÖĞRETİM OKULU
73. RESSAM İBRAHİM ÇALLI İLKÖĞRETİM OKULU
74. SEVİL KAYNAK İLKÖĞRETİM OKULU
75. SÜMER-MEHMET ALİ ÜLKER İLKÖĞRETİM OKULU
76. ŞEHİTLER İLKÖĞRETİM OKULU
77. ŞEMİKLER AMİROĞLU İLKÖĞRETİM OKULU
78. TEKKEKÖY İLKÖĞRETİM OKULU
79. TEVFİK FİKRET KAYA İLKÖĞRETİM OKULU
80. UZUNPINAR İLKÖĞRETİM OKULU
81. ÜÇLER İLKÖĞRETİM OKULU
82. VAKIFBANK İLKÖĞRETİM OKULU
83. VALİ RECEP YAZICIOĞLU İLKÖĞRETİM OKULU
84. YARDIM SEVENLER DERNEĞİ İLKÖĞRETİM OKULU
85. YENİŞEHİR MİMAR SİNAN İLKÖĞRETİM OKULU
86. YEŞİLKÖY İBRAHİM CENGİZ YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKULU
87. YEŞİLKÖY İŞİTME ENGELLİLER İLKÖĞRETİM OKULU
88. ZAFERİYE ABALIOĞLU İLKÖĞRETİM OKULU
89. ZEHRA SUNA MANASIR İLKÖĞRETİM OKULU

Ek-3: Uygulama Yapılan Erzurum Merkez İlköğretim Okulları

1. ABDURRAHMAN GAZİ İLKÖĞRETİM OKULU
2. ABDURRAHMAN ŞERİF BEYGÜ İLKÖĞRETİM OKULU
3. ADAÇAY İLKÖĞRETİM OKULU
4. AHMET YESEVİ İLKÖĞRETİM OKULU
5. AKDAĞ İLKÖĞRETİM OKULU
6. ALİRAVİ İLKÖĞRETİM OKULU
7. ALPARSLAN İLKÖĞRETİM OKULU
8. AŞIK YAŞAR REYHANİ İLKÖĞRETİM OKULU
9. ATATÜRK İLKÖĞRETİM OKULU
10. AZİZİYE İLKÖĞRETİM OKULU
11. BARBAROS HAYRETTİN PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU
12. BAŞÖĞRETMEN İLKÖĞRETİM OKULU
13. BÖREKLİ İLKÖĞRETİM OKULU
14. CELAL AKIN İLKÖĞRETİM OKULU
15. CEMAL GÜRSEL İLKÖĞRETİM OKULU
16. ÇAYIRTEPE İLKÖĞRETİM OKULU
17. ÇEPERLİ İLKÖĞRETİM OKULU
18. DADAŞ İLKÖĞRETİM OKULU
19. DEDEKORKUT İŞİTME ENGELLİLER İLKÖĞRETİM OKULU
20. DEREBOĞAZI İLKÖĞRETİM OKULU
21. DURLU İLKÖĞRETİM OKULU
22. DURLUPINAR İLKÖĞRETİM OKULU
23. EDİP SOMUNOĞLU İLKÖĞRETİM OKULU
24. ERTUĞRUL GAZİ İLKÖĞRETİM OKULU
25. ERZURUM MEHMET AKİF ERSOY İLKÖĞRETİM OKULU
26. ERZURUM MEHMETÇİK İLKÖĞRETİM OKULU
27. ERZURUMLU EMRAH İLKÖĞRETİM OKULU
28. EVLİYA ÇELEBİ İLKÖĞRETİM OKULU
29. EVRENPAŞA İLKÖĞRETİM OKULU
30. FATİH SULTAN MEHMET İLKÖĞRETİM OKULU
31. GAZİ AHMET MUHTAR PAŞA YİBO
32. GAZİ İLKÖĞRETİM OKULU
33. GÖRME ENGELLİLER İLKÖĞRETİM OKULU
34. GÜLPINAR İLKÖĞRETİM OKULU
35. GÜZELOVA İLKÖĞRETİM OKULU
36. GÜZELYURT İLKÖĞRETİM OKULU
37. HALİTPAŞA İLKÖĞRETİM OKULU
38. HAŞİM İŞCAN İLKÖĞRETİM OKULU
39. HAVA MEYDAN KOMUTANLIĞI 75. YIL İLKÖĞRETİM OKULU
40. HİLALKENT 125. YIL İLKÖĞRETİM OKULU
41. ILICA ATATÜRK İLKÖĞRETİM OKULU
42. İBNİ SİNA İLKÖĞRETİM OKULU
43. İBRAHİM HAKKI İLKÖĞRETİM OKULU
44. İNÖNÜ İLKÖĞRETİM OKULU
45. İSMETPAŞA İLKÖĞRETİM OKULU
46. KAYAK YOLU ÇİMENTO MÜST. İŞVER. SENDİKASI İ.O.Ö.
47. KAZIM YURDALAN İLKÖĞRETİM OKULU
48. KIRMIZITAŞ İLKÖĞRETİM OKULU

49. KOCATEPE İLKÖĞRETİM OKULU
50. KONAKLI İLKÖĞRETİM OKULU
51. KURTULUŞ İLKÖĞRETİM OKULU
52. KÜLTÜR KURUMU İLKÖĞRETİM OKULU
53. MAKSUT EFENDİ İLKÖĞRETİM OKULU
54. MAREŞAL FEVZİ ÇAKMAK İLKÖĞRETİM OKULU
55. MECİDİYE İLKÖĞRETİM OKULU
56. MERKEZ NİHAT KİTAPÇI İLKÖĞRETİM OKULU
57. MİMAR SİNAN İLKÖĞRETİM OKULU
58. MUSTAFA KEMAL İLKÖĞRETİM OKULU
59. NECMETTİN KARADUMAN İLKÖĞRETİM OKULU
60. ORGENERAL SELAHATTİN DEMİRCİOĞLU İLKÖĞRETİM OKULU
61. ORTADÜZÜ İLKÖĞRETİM OKULU
62. OSMAN GAZİ İLKÖĞRETİM OKULU
63. ÖMER DUYGUN İLKÖĞRETİM OKULU
64. ÖMER NASUHI BİLMEN İLKÖĞRETİM OKULU
65. PALANDÖKEN İLKÖĞRETİM OKULU
66. POLİS AMCA İLKÖĞRETİM OKULU
67. SABAHATTİN SOLAKOĞLU İLKÖĞRETİM OKULU
68. SABANCI İLKÖĞRETİM OKULU
69. SALTUKBEY İLKÖĞRETİM OKULU
70. SIĞIRLI İLKÖĞRETİM OKULU
71. SOĞUCAK İLKÖĞRETİM OKULU
72. SÖĞÜTLÜ İLKÖĞRETİM OKULU
73. ŞAİR NEFİ İLKÖĞRETİM OKULU
74. ŞEHİT BÜLENT KARATAŞ İLKÖĞRETİM OKULU
75. ŞEHİTLER İLKÖĞRETİM OKULU
76. ŞÜKRÜPAŞA İLKÖĞRETİM OKULU
77. TATBİKAT İLKÖĞRETİM OKULU
78. TURGUT ÖZAL İLKÖĞRETİM OKULU
79. TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ İLKÖĞRETİM OKULU
80. UMUDUM İLKÖĞRETİM OKULU
81. UZUNAHMET İLKÖĞRETİM OKULU
82. VALİ HAFİZ PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU
83. VALİ VEFİK KİTAPÇIGİL İLKÖĞRETİM OKULU
84. VEYSEFENDİ İLKÖĞRETİM OKULU
85. YAĞMURCUK İLKÖĞRETİM OKULU
86. YAHYA KEMAL İLKÖĞRETİM OKULU
87. YEŞİLOVA İLKÖĞRETİM OKULU
88. YEŞİLYAYLA İLKÖĞRETİM OKULU
89. YUNUS EMRE İLKÖĞRETİM OKULU
90. ZİYAEDDİN FAHRİ FINDIKOĞLU İLKÖĞRETİM OKULU
91. ZÜBEYDE HANIM İLKÖĞRETİM OKULU
92. 11 MART İLKÖĞRETİM OKULU
93. 12 MART İLKÖĞRETİM OKULU
94. 19 MAYIS İLKÖĞRETİM OKULU
95. 23 NİSAN İLKÖĞRETİM OKULU
96. 50. YIL İLKÖĞRETİM OKULU
97. 70. YIL CUMHURİYET İLKÖĞRETİM OKULU

Ek –4: Kişisel Bilgi Formu

Değerli Meslektaşım,

Bu anket yüksek lisans tezim olan “İlköğretimde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar (Denizli-Erzurum İli Örneği)” konusunda veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Anket sonucu elde edilen veriler, araştırma konusu dışında kullanılmayacaktır. Ad ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur.

Yardım ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

İbrahim AKŞİT
Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Bilgiler Öğret. Bölümü

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Yaşınız .....
2. Cinsiyetiniz 1 ( ) Bayan 2 ( ) Bay
3. Mezun olduğunuz öğretim kurumu(lisans) aşağıdakilerden hangisidir?
1 ( ) Öğretmen Okulu 2 ( ) Eğitim Enstitüsü 3 ( ) Eğitim Fakültesi 4 ( ) Fen-Edebiyat Fakültesi
5 ( ) Diğer (Yazınız:.....)
4. Lisans dışında Sosyal Bilgiler öğretimi ile ilgili aşağıdaki programlardan birini bitirdiniz mi?
1 ( ) Yüksek Lisans 2 ( ) Doktora
5. Lisans öğreniminizde aşağıdaki hangi programı bitirdiniz?
1 ( ) Sosyal Bilgiler Mezunu 2 ( ) Tarih Bölümü Mezunu 3 ( ) Coğrafya Bölümü Mezunu
4 ( ) Diğer (Yazınız :.....)
6. Meslekteki hizmet süreniz ne kadardır?
1 ( ) 0 – 5 yıl 2 ( ) 6 – 10 yıl 3 ( ) 11 – 15 yıl 4 ( ) 16 – 20 yıl
5 ( ) 21 – 25 yıl 6 ( ) 26 ve üzeri
7. Daha önce Sosyal Bilgiler öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitim aldınız mı?
1 ( ) Evet 2 ( ) Hayır
8. Çalıştığınız okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi size göre aşağıdakilerden hangisine uygundur?
1 ( ) Düşük 2 ( ) Orta 3 ( ) Yüksek
- 9- Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde kendinizi yeterli buluyor musunuz?
1 ( ) Evet 2 ( ) Kısmen 3 ( ) Hayır

Ek – 5: Veri Toplama Aracı

Lütfen aşağıda verilen durumlar karşısına size uygun düşen seçeneklerden birini X işareti ile işaretleyiniz.

	Hiç Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Fikrim Yok	Kısmen Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Öğrenciler, Sosyal Bilgiler dersine karşı olumlu tutuma sahiptir.					
2. Öğrenciler bana karşı (Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak) olumlu tutuma sahiptir.					
3. Öğrencilerin derste her şeyi öğretmenden beklemeleri Sosyal Bilgiler dersi öğretimini olumsuz etkiliyor.					
4. Öğrenciler, Sosyal Bilgiler dersinin öğrenci merkezli (yapılandırmacılık, çoklu zekâ, problem çözme vb...) işlenmesini olumlu buluyor.					
5. Öğrenciler, ders kitabı dışında Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yazılı ve görsel materyalleri (internet, ansiklopedi vb...) yeterli derecede kullanabiliyor.					
6. Öğrenciler, Sosyal Bilgiler dersinde edinilen bilgi, beceri ve değerleri günlük hayatta kullanabiliyor.					
7. Öğrenciler, diğer derslere göre Sosyal Bilgiler dersini ezber dersi olarak görmektedir.					
8. Öğrenciler, Sosyal Bilgiler dersinde neden-sonuç ilişkisi kurma, eleştirel bakış açısını kullanma, problem çözme vb... becerileri sergileyebiliyor.					
9. Öğrenciler, Sosyal Bilgiler Ders Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabı'nı amacına uygun kullanabiliyor.					
10. Dershaneye giden öğrencilerin, sınıf ortamında sergiledikleri davranışlar diğer öğrencilerin motivasyonunu olumsuz etkiliyor.					
11. Dershaneye giden öğrencilerin, sınıf ortamında sergiledikleri davranışlar benim motivasyonunu olumsuz etkiliyor.					
12. Yılsonu yapılan SBS'de çıkan Sosyal Bilgiler alanındaki sorular ile Sosyal Bilgiler müfredatı uyumludur.					
13. Öğrenciler, yılsonunda yapılan SBS'de Sosyal Bilgiler alanındaki soruları diğer alanlardaki sorulara göre daha iyi yapıyor.					
14. Sosyal Bilgiler dersini işlerken, SBS'yi dikkate almak beni sınırlandırıyor.					
15. SBS nedeniyle Sosyal Bilgiler dersinde üst düzey (uygulama, analiz, sentez, değerlendirme) becerileri öğretemiyorum.					
16. Öğretmenlik mesleğinden kazandığım maaşın düzeyi motivasyonumu olumsuz etkiliyor.					
17. Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak meslekî ve toplumsal statümden memnunum.					

18. Çalıştığım yerde ulaşım ve barınma sorunu yaşıyorum.					
19. Yeni eğitim teknolojilerini (bilgisayar, projeksiyon vb...) kullanabilme yeterliliğine sahibim.					
20. Dersin işlenişi sırasında meydana gelen disiplin sorunlarını çözebiliyorum.					
21. Dersin işlenişi sırasında meydana gelen öğretim ile ilgili sorunları çözebiliyorum.					
22. Sosyal Bilgiler ile ilgili güncel bilgileri ve mesleki yayınları takip ederek kendimi geliştiriyorum.					
23. Sosyal Bilgiler dersinde bilgiyi öğrenciye hazır veren rolden, öğrenciye rehberlik eden role adapte olabildim.					
24. Geleneksel yöntemleri (düz anlatım, soru-cevap vb...) derste sürekli kullanıyorum.					
25. Öğrenci merkezli yaklaşımlar (yapılandırıcılık, çoklu zekâ, problem çözme vb...) hakkında yeterince bilgi sahibiyim.					
26. Öğrenci merkezli yaklaşımların derste <u>nasıl uygulanacağı</u> hakkında yeterince bilgi sahibiyim.					
27. Ders işlerken öğrenci merkezli yaklaşımları doğru ve etkili bir şekilde uygulayabiliyorum.					
28. Sosyal Bilgiler dersini öğrenci merkezli yaklaşımlarla işlediğimde "müfredat"ı yetiştirebiliyorum.					
29. Sosyal Bilgiler dersinin haftada 3 saat olması, ders kitabındaki ünite ve konuları yetiştirmem için yeterlidir.					
30. Sosyal Bilgiler dersine ait sınıfım, dersi verimli ve etkili bir şekilde işleyebilmem için yeterli araç-gereç donanımı sahiptir.					
31. Sosyal Bilgiler dersine ait sınıf uygulaması sayesinde dersi, daha etkin ve verimli bir şekilde işliyorum.					
32. Sosyal Bilgiler dersinin gerektirdiği ulusal ve evrensel değerlerle ilgili <u>kavramları</u> öğrencilerin kazandığına inanıyorum.					
33. Sosyal Bilgiler dersi sayesinde öğrencilerin ulusal <u>değerleri</u> (vatan, millet, devlet, dil, bayrak, gelenek ve görenekler vb...) kazandığına inanıyorum.					
34. Sosyal Bilgiler dersi sayesinde öğrencilerin evrensel <u>değerleri</u> (demokrasi, barış, eşitlik, sevgi, uygarlık, bilim, sanat, çevre duyarlılığı vb...) kazandığına inanıyorum.					
35. Sosyal Bilgiler dersi sayesinde öğrencilerin yeterince toplumsallaşıyor.					
36. Sosyal Bilgiler dersi, dersin ana misyonu olan bilinçli ve etkin vatandaş (vatani ve milletini seven - haklarını bilen ve kullanan - sorumluluklarını yerine getiren) yetiştirmek için yeterlidir.					
37. İlköğretim I. Kademe Sosyal Bilgiler dersinin, Sosyal Bilgiler öğretmeni tarafından verilmesi II. Kademe Sosyal Bilgiler öğretimini daha verimli hale getirebilir.					
38. Yeni Sosyal Bilgiler programı ve nasıl uygulanacağı ile ilgili detaylı bir hizmet içi eğitime ihtiyaç duyuyorum.					

Bunların dışında sizin karşılaştığınız sorunlar ve bunlara çözüm önerileriniz varsa lütfen yazar mısınız?

.....

.....

.....

.....

.....

ÖZGEÇMİŞ

ADI SOYADI : İbrahim AKŞİT
BABA ADI : Süleyman
ANNE ADI : Nurten
DOĞUM YERİ VE TARİHİ : Denizli, 1985
LİSANS EĞİTİMİ : Gazi Üniversitesi
Gazi Eğitim Fakültesi
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü
MEZUNİYET TARİHİ : 2006
YABANCI DİL : İngilizce